Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 202 | Łódź, Wtorek, 28 sierpnia 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, יז אלול תרצ״ד | № 202

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

„מיר פאהרען קיין ארץ-ישראל ניטש צוריקצוקומען, נאר דארט צו בלייבען"

גרויסע רעדע פון פראפעסאר בראדעצקי אויפן 11-טען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר אין ווארשא

צווייטער טאג

ווארשע, 27. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

די נעכטיגע זיצונג האט זיך געעפענט 11 א זייגער פריה אין יודישען אקאדעמישען הויז. נאכדעם ווי מען האט געעפענט די זיצונג האט מען געוועהלט דאס פרעזידיום פון צוזאמענפאהר. אין פרעזידיום זענען אריין: פארזיצער ד״ר יצחק שיפער, ד״ר ל. פוקס (וולאצלאוועק), דירעקטאר הינדעס, ראזענהעקס, (ראדום), וויניקאוו (בריסק), אדוו. סאלבע, אינזש. שפירא און אדוו. סטוטשינסקי. עס זענען אויך געוועהלט געווארען 4 סעקרעטארען.

גענעראל-דעבאטע

נאכדעם איז מען צוגעטרעטען צו דער גענעראל-דעבאטע, דער ערשטער האט בעקומען דאס ווארט ד״ר הייסמאן פון סאנבאלק. דער רעדנער האלט אז דער צוזאמענפאהר טאר זיך נישט פונאנדערגייען נישט שליסענדיג קיין שלום אין די ציוניסטישע רייהען.

א שטורם האט אויסגעבראכען ווען עס האט אנגעהויבען רעדען דער פארשטעהער פון „עת-לבנות" ה׳ בערסאן, דער רעדנער איז ארויס מיט א שארפער קריטיק אויף דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און אויסגערעכענט א גאנצע רייה פארוואורפען אויפן אדרעס פון ציוניסטישען צענטראל-קאמיטעט. זיין רעדע איז מעהרערע מאל איבערגעריסן געווארען, עס ווערען דאן אריינגעטראגען פארשלאגען פון עת לבנות גרופע, אז דאס פרעזידיום זאל די רעדנער זיכערען, מ׳זאל זיי נישט איבעררייסען די רעדעס. עס גיט זיך אבער נישט איין אפצושטעלען די צווישענרופען ווען עס רעדט א רעדנער פון עת לבנות.

לויט דער רייה בעקומט דאס ווארט ד״ר פוקס וועלכער פערטיידיגט די עקזעקוטיווע און נעהמט בעזונדערס אין שוץ בן גריון צוליב די אנפאלען אויף זיין פערזאן.

מיט גרויס אויפמערקזאמקייט ווערט דאן אויסגעהערט די רעדע פון אדוו. הארטגלאס. ער רעדט וועגען ציוניזם, און זאגט, אז ציוניזם איז נישט קיין וועלט-אנשויאונג, נאר אן א׳ גאניזאציאנעלער פראבלעם. צום ציוניסטישען וועלט-פעדעראנד מוזען געהערען גרופען פון אלגעמיינע ציוניסטען און נישט פון קלאסען.

וועגען „מזרחי" זאגט דער רעדנער, אז „מזרחי" האט אויסצושטעהען אויפן רעליגיעזען יסוד א שטארקע קאנקורענץ מצד דער „אגודה". די „מזרחי" האט דעריבער נישט קיין סיבות נישט צו וועלען מיטארבייטען מיט דער איצטיגער עקזעקוטיווע, ווען עס שטעהען נאר אין וועג רעליגיעזע פראגע-

נאך דער רעדע פון אדוו. הארטגלאס פיהרט דער לאדזער דעלעגאט משה לימאן אריין אין זאל דעם פראפעסאר בראדעצקי, וועלכער ווערט אויפגענומען מיט שטורמישע אפלאדיסמענטען.

דער פארזיצער ד״ר שיפער בעגריסט אין ווא-

רימע ווערטער דעם גאסט און פראפ. בראדעצקי בעקומט אויך באלד דאס ווארט.

רעדע פון פראפ. בראדעצקי

פראפ. בראדעצקי הויבט אן זיין רעדע מיט די ווערטער, אז דאס ערשטע מאל קומט איהם אויס זיך צו טרעפען אויף א צוזאמענפאהר פון פוילישע יודען, וועלכע פערטרעטען אן ערך צוויי מיליאן יודען פון גאנץ קאנגרעס פוילען.

ווייטער כאראקטעריזירט דער רעדנער די גרויסע לייסטונגען פון דעפ. יצחק גרינבוים פאר ציוניזם און הייבט ארויס זיין צופרידענקייט מיט גרינבוימס ענערגישער ארבייט אין א״י.

נאכדעם האלט פראפ. בראדעצקי א הספד נאך דעם נאר-וואס פערשטארבענעם ד״ר. יאקאבסאן.

דער רעדנער גייט דאן איבער צו רעדען וועגען הער

פאליטישער לאגע אין א״י

איינע פון די ברענענדיגסטע ענינים אין א״י איז דאס אראבישע פראבלעם, עס לאזט זיך אבער ווייניג רעדען וועגען דעם, הגם דער ענין איז זעהר שטארק פערוויקעלט. אונזער ציל, אונזער אויפגאבע — זאגט דער רעדנער — איז צו דערפיהרען צו א פערשטענדיגונג מיט די אראבער. דאס קאן מען אבער נישט דערגרייכען אויף איין פוס, נאר דורך סיסטעמאטישער ארבייט.

אונזערע פארשטעהער אין לאנד בעמיהען זיך מיט אלע מיטלען די דאזיגע פערשטענדיגונג צו דערגרייכען. זיי פיהרען ווייטער די פערשטענדיגונגס-ארבייט, וואס עס האט אנגעהויבען דער פערשטארבענער ד״ר חיים ארלאזאראוו.

דער רעדנער דריקט אויס זיין איבערצייגונג אז דאס אראבער פראבלעם וועט געלעזט ווערען דורך דעם לעבען גופא, נאר דאס לעבען וועט אויפצווינגען צו א שלום צווישען די יודען און די אראבער. די אראבער ווייסען שוין, אז מיר קומען נישט קיין א״י אויף צייטווייליג, מיר גייען קיין א״י נישט צוריקצוקומען, נאר דארט צו פערבלייבען.

אלע ידיעות וועגען אינטיילען א״י אין בעזונדערע קאנטאנען זענען נישט קיין אמת׳ע.

וואס שייך דעם עקאנאמישען מצב דראהט נישט קיין שום סכנה פון א קריזיס אין א״י.

מיט דער עליה דארף מען בלייבען צופרידען ווייל עס זענען דא גוטע האפענונגען אז אין קומענדיגען יאהר וועט די עליה זיין גרעסער ווי אין דיזן טיגען יאהר.

דער רעדנער מאכט חוזק פון די קלאגען, וואס זענען געווארען פערשפרייט פון דער אפאזיציע, אז די פעראדנונג צו בעזייטיגען די פריווילעגיעס ראבינישע שומרים ביי די א״י-גרעניצען זאל האבען געקומען דורך עפעס א ביזיק, וואס מען האט געזעהען פון ענגלישען קאלאניאל-מיניסטער וועגען זעלבען ענין.

ווייטער לויבט דער רעדנער די א״י-בויאס פון דער עקזעקוטיווע און זאגט, אז אין לעצטען יאהר האט די עקזעקוטיווע מעהר געלייסטעט ווי ביז איצט.

צום סוף שטעלט זיך דער רעדנער אפ, וועגען שלום און איינהייט אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. דער רעדנער, זאגט, אז בעזונדערס איצט איז נויטיג דער דאזיגער איינהייטס-פראנט און ווייזט אן, אז אויף פאלגענדע בעדינגונגען קען דער שלום געשלאסען ווערען.

1) אין א״י מוז דערהאלטען ווערען דער פרינציפ פון אומבעדינגטער ריין יודישער ארבייט.

2) דיסציפלין אין דער ארגאניזאציע,

3) היטען ווי היליגקייטען די ציוניסטישע פאנדען. און אפשטעלען די זידלערייען צווישען די גרופען און אויך די מסירות און

4) רעספעקטירען די רעליגיעזע ענינים

די רעדע פון פראפ. בראדעצקי איז אויפגענומען געווארען מיט גרויסע אוואציעס.

דערמיט האט זיך געענדיגט די זיצונג ארום 6 אין אווענט.

די דעלעגאטען זענען אוועק אויף דער באלאקער אקאדעמיע.

נאכט-זיצונג

1 א זייגער ביינאכט האט זיך אנגעהויבען די נאכט-זיצונג.

פראפ. בראדעצקי איז אפגעפאהרען קיין קראקע צו דער וועלט-קאנפערענץ פון די אלגעמיינע ציוניסטען.

רעפעראט פון דעפ. הארטגלאס

מיר האבען שוין בעכטען בקיצור איבערגעגעבען דעם רעפעראט פון דעפ. הארטגלאס, וואס ער האט געהאלטען אויף דער זונטאגדיגער אווענד-זיצונג. איצט ברענגען מיר דעם רעפעראט אויספיהרליכער.

קודם כל מוז פסטגעשטעלט ווערען — הויבט דער רעפערענט אן — אז אין משך פון דעם לעצטען פעריאד האט זיך די לאגע פון די יודען אין פוילען נישט פערבעסערט. יודען האבען ווייטער פראפיטירט פון מלוכה-בודזשעט אויף א סומע פון דריטהאלבען גראשען אויף א קאפ. יודען ווערען פערדרענגט פון ווירטשאפטליכען לעבען. אפשר איז דאס דער רעזולטאט פון א געוויסער אלגעמיינער עקאנאמישער עטאטיסטישער שטה, אבער סיי ווי סיי ליידען הערפון קודם כל די יודען, אלס ביישפיל קאן דינען די אויטאבוסען-קאנצעסיעס וואס געהען איבער צו מלוכהשע אינסטיטוציעס. בקרוב וועט נישט זיין אפילו קיין איין יודישער טאבאק-ארבייטער, די צאהל יודישע לעהרער אין מלוכה-שולען האלט אין איין פאלען.

גרויסע עקאנאמישע קאנצעסיעס פון דער רעגירונג טרעפען קודם כל די יודען, צוליב זייער ווירטשאפטליכער סטרוקטור.

פרעמיער קאזלאווסקי וועגען פערמיטלער

אין זיין לעצטער רעדע איז דער פרעמיער פראפעסאר קאזלאווסקי שארף ארויסגעטרעטען געגען די פערמיטלער. איך רעכען, אז דער הער פרעמיער האט נישט געמיינט די נישט-יודישע פערמיטלער, וואס זייער צאהל איז גארנישט קליין ביי אמטליכע ליפערונגען, דאגעגען טרעפט עס זעהר שווער דעם יודישע פערמיטלער, וועלכער קאן פישט איבער-געהן צו אן אנדערער פרנסה. עס איז גענוג בעקאנט, אז די שטייער-שרויף דריקט בעזונדערס שטארק די יודישע בעפעלקערונג.

די יודישע „מנהיגים"

די באזעלע צום אינדוסטריע-געזעץ וועט באלד אנטון גרויסע צרות ווען זי וועט רעאליזירט ווערען. נישט בלויז וואס די יודישע האנדווערקער-פיהרער האבען נישט פראטעסטירט דאגעגען, נאר זיי האבען נאך מסכים געווען דערצו און האבען זיך נישט געשעהמט זייער שטאנדפונקט צו פערטיידיגען אין דער פרעסע.

די דאזיגע מנהיגים, מ׳שטיינסגעזאגט, האלטען, אז ס׳איז פאר זייער טובה וועגען נישט צו דערלאזען אז די צאהל יודישע ווארשטאטען זאלען וואקסען, אבער וואס וועלען זייערע זיהן טוען, ווען זיי וועלען אויסגעוואקסען?

אויך די פיהרער פון די יודישע סוחרים האבען נישט געגען דעם פראטעסטירט. אבער דעם אמת געזאגט, זענען זיי בלויז פארשטעהער פון הורט-האנדעל אבער נישט פון דורכשניטליכען קרעמער און סוחר. די קוואליפיקאציע-גזירה איז אן אונגליק פאר׳ן יודישען סוחר.

דאס איז די סיבה פארוואס דער קריזיס לעגט זיך אויף די יודישע בעפעלקערונג שווערער ווי אויף די אנדערע שיכטען.

דער דראנג קיין ארץ-ישראל

די שווערע ווירטשאפטליכע לאגע פון יודען שאפט דעם דאזיגען דראנג קיין ארץ-ישראל, וואס מיר זעהען איצט. עס איז זיך שווער צו וואונדערען, וואס ביי אזא לאגע פערגעסט מען אן ארץ-ישראל אלס דאס לאנד פון דער יודישער רענעסאנס און מען טראקטירט עס ווי א פשוט לאנד פאר אימיגראציע.

אויב יצחק גרינבוים האט אמאל געזאגט, אז אין פוילען איז דא א מיליאן יודען צופיל מוז איך איצט זאגען, אז איצט זענען דא פון די דריי מיליאן יודען 2,999.999 צופיל און עס איז בלויז נויטיג דער איינער יוד, וואס ערקלערט אז יודען איז גוט.

טארטיראלאגיע פון העבראישען שול-וועזען

דער רעדנער געהט איבער צום יודישען שול-וועזען. אין דיזן צייט האט דעפוטאט יענדזשעיעווישט

(ווייטער זעה 3-טע זייט).

24טער ימים-נוראים איז זאל „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20

ראש השנה ויום כפור וועט דאווענען אין זאל פילהארמאניע דער פענאמענאלער אויבער-קאנטאר

ה׳ ד. קוסעוויצקי

וועלכער פערמאגט א אויסערגעוועהנליכע שעהנע שטארקע לירישע טענאר-שטימע מיט זעהר א הערליכער קאלאראטור בעגלייטען וועט איהם א גוט-איינשטודירטער כאר פון 40 פערזאן, אונטער דער לייטונג פון קאמפאזיטאר ה׳ י. רובין. בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע פון 9 פריה ביז 8 אווענד.

די מתפללים פון פילהארמאניע ערווארטעט די ימים-נוראים אן אמת׳ער עונג רוחני. די פרייזען פון די בילעטען זענען ערמעסיגט! מתפללים קומט און איבערצייגט אייך!

בעמערקונג: די געלדער פון די נדרים ונדבות ביי די עליות איז בעשטימט לטובת „קרן קימת לישראל".

פוילענס באדינגונגען בנוגע דעם מזרח־פאקט

פאריז, 27 (ספ. טעל.)

„טאן" גיט איבער פון גוט אינפארמירטע קרייזען, אז פוילען ארבייט איצט אויס די באדינגונגען, אונטער וועלכע זי וועט מסכים זיין אונטערצושרייבען דעם מזרח־פאקט.

דער ערשטער באדינג איז, אז אומאפהענגיג פון דער מיליטערישער הילף, וואס סאוויעט־רוסלאנד דארף געבען פוילען אין פאל פון א מלחמה, האט אבער דאס סאוויעטישע מיליטער קיין שום רעכט נישט דורכצומארשירען פוילען, אויב פוילען וועט זיך אין דער מלחמה נישט באטייליגען.

דער צווייטער באדינג איז, אז די מלוכות, וואס באמיהען זיך, דאס דער מזרח־פאקט זאל געשלאסען ווערען – וועלען אונטערנעהמען שריט צו ליקווידירען דעם פויליש־ליטווישען קאנפליקט. דאס צוריקשטעלען די פויליש־ליטווישע דיפלאמאטישע באציהונגען דארף פארקומען בעת'ן אונטערשרייבען דעם מזרח־פאקט.

דער דריטער באדינג איז, אז פוילען טאר קיין מאל נישט געשטעלט ווערען פאר א געשעהענעם פאקט נאכן שליסען וויכטיגע פאליטישע אקטען. פוילען ווינשט זיך צו ווערען אינפארמירט בעצייטענס וועגען אלערארט פאקטען און אפמאכען, וואס דארפען געשלאסען ווערען, כדי זיך צו קענען באטייליגען אין דער דיסקוסיע, איידער זיי ווערען געשלאסען.

די דאזיגע באדינגונגען האבען ארויסגערופען א שטארקע אומצופרידענהייט אין בערלין, וואו מען באמיהט זיך, אז פוילען זאל שטעלען נאך עטליכע באדינגונגען, וועלכע זאלען אוממעגליך מאכען פוילענס צושטעהן צום מזרח־פאקט.

די דייטשען ווילען נישט צאהלען

רעדע פון ד"ר שאכט

לייפציג, 27 (ספ. טעל.)

דער פרעזעס פון דער דייטשער באנק, ד"ר שאכט, האט אין צוזאמענהאנג מיט'ן לייפציגער יריד געהאלטען א רעדע אויף א פרעסע־קאנפערענץ געווידמעט דעם דייטשען האנדעל מיט אויסלאנד.

אנגעהויבען האט ד"ר שאכט מיט טענות צום ווערסאילער טראקטאט. ווייטער האט ער גערעדט וועגען יאנג־פלאן און אז די דייטשען ווילען באצאהלען זייערע חובות, נאר זיי האבען נישט. די שטערונגען, וואס ווערען געמאכט דעם דייטשען אויסלענדישען האנדעל שלאגט זיך שלעכט אפ אויף די דייטשע פינאנסען.

דער דייטשער עקספארט פאלט כסדר צוליב'ן דעם באיקאט און דער אימפארט שטייגט. צום סוף האט ער אויסגעפיהרט, אז די דייטשען וועלען אנווענדען אלע מיטלען צו פארשטארקען זייער עקספארט.

DR. DED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 אוועגד און יו"ט 9–1. פאר דאמען באזונדערער ווארטע־זאל.

שבת, דעם 1 ווושעשען, 9 אווענד
בלויז 1 געזאנגונגס־קאנצערט
פון דער קעניגין פון יודישען ליד.
דער שטאלץ פון דער יודישער עסטראדע! די הארציגע זינגערין!
דער ליבלינג פון יודישען עולם!

לאלא פאלמאן

פאר איהר אפפאהרען אויף א לענגערן קאנצערט־טורנע קיין אויסלאנד!
לאלא פאלמאן מיט איהר זיסער, קלינגענדיגער, הארציגער שטימע, מיט איהר אריגינעלער, קינסטלערישער אינטערפרעטאציע און רייכען רעפערטואר, האט מיט שטורם איינגענומען פוילען. אומעטום האט זי געשלאגען דעם רעקארד פון ערפאלג.
מיט איהר קינפטיגען קאנצערט וועט אונז לאלא פאלמאן ברענגען אן אווענד פון הארציגען געלעכטער, פאלקסטימליכע, חסידישע, הומאריסטישע, כאראקטעריסטישע, ארבייטער־לידער און גראטעסקעס.
קומט זיך געזעגענען מיט אייער ליבלינג, לאלא פאלמאן! — מייסטערין פון יודישען ליד —
אכטונג! אויסער בעקאנטען שלאגער־פראגראם, וועט ל. פאלמאן געבען איניגע ניע לידער.
אין קאנצערט נעמט אויך אנטייל פון 8 אווענד דער בעריהמטער

מענער־קינסטלער־כאר פון „הזמיר"

אונטער דער לייטונג פון בצוואוסטען דיר. פראפ. י. זאקס.
אין פראגראם: 1) העלץ וואונדער און די לבנה—פון י. זאקס מיט בעגל. פון סימפ. ארקעסטער. 2) זמירות—זילבערט. 3) וויג־ליד—ענגעל־זאקס. 4) די און דאניא—זאקס. אל תירא—פלמען־רומשינסקי, בעם קלאוויר: פר. פיעטרושקא.
פון 5 אווענד — קאנצערט פון סימפ. ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ס. פיעטרושקא. אין פראגראם: יודישע מוזיק.
בילעטען צום פרייז פון 1.09, פאר קינדער 54 גר. צו בעקומען אין דער טערקישער קאנדיטאריי פיעטריקאווער 12 און אין העלענאוו.
אונגאווע בילעטען קענען בעקומען נור פערזענען ביז פרייטאג אין טערקישער קאנדיטאריי.

גארטען
העלענאוו

שיימלען
מיט פאריזער שריגדן און פערטיגע שייטל־ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט
ביי קערש.
סקווערא 15

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.
פילהארמאניע־זאל נארוטאוויטשא 20.
דאנערשטאג, דעם 30־טען ה. ח. 8.30 אווענד וועט
דעפ. יצחק גרינבוים
מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און לייטער פון עליה־דעפארטאמענט פון דער יודישער אגענץ אין ירושלים ארויסטרעטען מיט א רעפעראט אויף ד. ט.:
„די איצטיגע לאגע איז ציוניזם און איז ארץ־ישראל"
איינגאנגס־בילעטען צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא, שרודמיעסקא 29.

בעקאנטמאכונג.
דער ארגאניזיר־קאמיטעט פון די דייטשע פליטים מאכט בעקאנט, אז צוליב נישט־פאראויסגעזעהענע סיבות איז די גארטען־פערוויילונג, וועלכע האט געזאלט היינט פארקומען, אפגעלייגט געווארען אויף דעם 25 סעפטעמבער (2־טער טאג סוכות).
די געקויפטע בילעטען זענען ווייטער גילטיג.
דער ארגאניזיר־קאמיטעט פון דער גארטען־פערוויילונג פאר די ארימסטע דייטשע פליטים.

צו דער פארלאבונג פון
פרל. פנינה שעראדזקא
מיט ה' יצחק זיידלער
ווינשען פיל גליק
דוד און בנימין זילבערבערג

אין דער בעוואוסטער 7־קל. שולע פון
ש. זשעלאנקא
פילסודסקיעגא 70 (ווסכאדניא) פראנט, 1 שטאק
ווערען אנגענומען שילער פון 5½ יאהר אן. אין דער שולע ווערט געלערנט א הויך אלגעמיינע למודים לויט'ן רעגירונגס־פראגראם אלע יודישע למודים אין גרויסן מאסשטאב. א גרויס געוויכט ווערט געלייגט אויף דער העברעאישער שפראך. אין דער V און VI קלאס וועט אויך געלערנט ווערען די ענגלישע שפראך. דאס פערסאנאל באשטעהט פון ערשטקלאסיגע פעדאגאגישע קרעפטען. איינשרייבונגען פון 10—2 און פון 3—8.
צוליב דעם קריזיס זענען די פרייזען מעסיגע.

8־ונג, לאדזער ראבינאט, קהלה און גבאים!

די פערוואלטונג פון דער גראדנער גרויסער שוהל איז מודיע דעם לאדזער ראבינאט, די לאדזער קהלה און די גבאים פון אלע שוהלען, אז חזן לייב ראסקין איז שוין 2 יאהר חזן פון דער גראדנער גרויסער שוהל און ער איז פערקאנטראקטירט ביז'ן 15. יולי 1935. הגם חזן ראסקין האט שוין אפילו בעקומען געהאלט פאר'ן ערשטען חודש פון צווייטען יאהר, דאך האט ער זיך ענטשלאסען צו פערלאזען אונזער גרויסע שוהל ערב ימים־נוראים, און ער האט אפילו וועגען דעם נישט געמאלדען די גבאים.

דער ראבינאט, די קהלה און די גבאים פון די שוהלען ווערען דעריבער געבעטען נישט צו דערלאזען צום עמוד אין לאדז דעם חזן ראסקין, וועלכער האט געבראכען זיין תקיעת־כף און זיין אפמאך מיט אונז.

פערוואלטונג פון דער גרויסער שוהל אין גראדנע

בעקאנטמאכונג!
די פערוואלטונג פון דער וואהלינער שוהל (וואולטשאנסקא גאס 6) איז מודיע אז פון יום א' פ' תבא (ט"ו אלול – 26/8 1934)
וועט מען אנהויבען צו פערדינגען פלעצער
פאר מענער און פרויען אין ביורא פון דער שוהל וואלטשאנסקא 6, טעגליך פון 6 ביז 9 אווענד.
די יעניגע מתפללים, וועלכע וועלען זיך ביז זונטאג, כ"ב אלול (2/9 1934) זייך נישט באזארגען מיט די איינטריטס־קארטען, פערלירען דעם זכות פון זייערע פאריאהריגע פלעצער און קען שום טענות וועלען נישט גענומען ווערן אין אכט. די פערוואלטונג.

לשמוע אל הרנה ואל התפילה
Pensjonat „ROZALJA"
Uzdrowisko „Włodzimierzów"
przez Piotrków
עמפפעהלט ערשטקלאסיג כשר עסען, אויך דיעטעטישע. הערליכע זוניגע צימערן. נעהמט אן בעשטעלונגען אויף אלע יום טובים. :—: אלעארט פערוויילונגען. אנגענעהמער אויפענטהאלט.
ווענדען זיך אויפ'ן אויבענדערמאהנטען אדרעס.

Dr. med.
Haltrecht
צוריקגעקעהרט
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8—11 מיטאג און פון 5—9 אוונט זונטאג פון 10—1 בייטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

פאר גאלד,
בריליאנטען
און לאמבארד־קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזדאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגע, הארץ און סקלעראז־קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
שערפיעז 37 (בענעדיקטא) 6.
נעהמט אן פון 5–7 נאכם.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע
אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארמיטאג.
באזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען

פון דער רייזע צוריקגעקעהרט
Dr. LUDWIK FALK
ספעצ. ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען
7 נאווראט 7 טעל. 128-07
עמפפאנגט פון 10–12 און פון 5–7 נ"מ

Dr. med. M. JAKOBSON
כירורג
ספעצ. בייך־כירורגיע
(ברוך פון פיס און אויסלענקונג)
Dr. Sterlinga 22 (N. Targowa)
צוריקגעקעהרט

Lek. dentysta
St. Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אוו.

Dr. med. A. WITONSKI
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. הארץ און לונגען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 20, טעל. 102-77
און נעהמט אן פון 6–8 אוונט.

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולאטארישע פון 11–2 און פון 5–8 אוונט.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספעציאליסט פאר אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
CEGIELNIANA 17, tel. 174-15.

מיר דריקען אויס אונזער טיפען טרויער צוליב'ן פלוצלינגען טויט פון פריינד און קאלעגע

ד"ר וו. בערקעלהאמער

רעדאקטאר פון „נאווי דזשענניק" אין קראקא.

רעדאקציע
„נייער פאלקסבלאט"

סעסיע פונם וועלט-פערבאנד פון אלגעמיינע ציוניסטען אין קראקא

עס נעמען אנטייל ציוניסטישע פיהרער פון 16 מלוכות, דערונטער אויך פון אמעריקא און א"י

פייערליכע ערעפנונג

קראָקע. (יט"א). זונטאָג אַ זייגער 11 פאַר-מיטאָג איז אין זאַל פון קינאָ „אויטשעכאַ" פאָרגעקומען די עפענונג פון דער דריטער קאָנפערענץ פון וועלט-פערבאַנד פון אַלגעמיינע ציוניסטען.

אויף דער מיט בלוי-ווייסע פעהנער דעקאָרירטע טריבונע, אויף וועלכער עס זענען געזעסען אויסגעהאָנגען די פּאָרטרעטען פון דר. הערצל און ח. נ. ביאַליק, האָבען פערנומען אָנ'אָרט: העפּ. דר. יהושע טהאָן, דר. בן-ציון מאָסינזאָן (א"י), דר. מאיר עבנער (טשערנאָוויץ), דר. י. גאָטליב (וואַרשע), מ. מאַרגאָשעס (רעדאַקטאָר פון ניו-יאָרקער „טאָג"), דר. רופאייזען (פּראָג), לעאָן לעווינע (וואַרשע), הערשעל גאָלדבלום (לאָנדאָן), דר. אָסקאַר גרינבוים (ווין), דר. עמיל שמאָראַק (לעמבערג), דר. לעווענהערץ (דאַנציג), דר. מיבאַשאַן (בוקאַרעשט) און דער פּרעזעס פון וועלט-פערבאַנד פון אַלגעמיינע ציוניסטען דר. יצחק שוואַרצבאַרט (קראָקע).

עפענענדיג די קאָנפערענץ אין העברעאיש, האָט דר. שוואַרצבאַרט געשילדערט די טראַגישע לאַגע פון יודישען פאָלק, די אינערליכע צווייסענקייט און די פראַקציאָנעלע קאַמפען אינערהאַלב פון ציוניזם, וועלכע בעשווערען די א"י-אויפבוי אַרבייט.

פאָרטזעצענדיג די רעדע אין פויליש, האָט דר. שוואַרצבאַרט אָנגעקניפּט אַן דער רוהמפולער טראַדיציע פון דער שטאָט קראָקע, וועלכע בילדעט אַנ'אויסגעצייכענטען היסטאָרישען פאָר אַ קאָנפערענץ, וואָס בעצוועקט שטיצען די ציוניסטישע טעטיגקייט אויף דער פּלאַטפאָרם פון האַרמאָניע און שלום.

דר. מאָסינזאָן בעעהרט אין זיין רעדע דעם אָנדענק פון די פּאָגראָם-קרבנות פון קאָנסטאַנטין, ווייטער ווידמעט דר. מאָסינזאָן זיין רעדע די לעצטע פערשטאָרבענע חיים נחמן ביאַליק און דר. וויקטאָר יאַקאָבסאָן.

דר. טהאָן וועלכער ווערט ענטוזיאַסטיש בעגריסט דורך דער קאָנפערענץ גיט אַ צוזאַמענפאַסונג פון פּראָגראַם פון דער קאָנפערענץ.

אַרויסטרעטענדיג אין נאָמען פון די ענגלישע ציוניסטען רעדט רעוו. גאָלדבלום, וועגען פונאַנדערוואוקס פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, דער אַלגעמיינער ציוניזם, זאָגט דער רעדנער, דאַרף אויך להבא געבען דאָס פּראָגראַם וואָס בישט בלויז עס פערלייכטערט די ציטיהונג פון די מאַסען, נאָר וואָס הויך דעם ווערט זיין ריכטיגקייט בעשטעטיגט דורך דער איצטיגער אינערליכער לאַגע פון ציוניזם.

דר. עבנער רוקט אַרויס דעם פּאָסטולאַט, אַז אויף דער קראָקאָווער קאָנפערענץ צו וועלכער עס זענען געווענדעט די אויגען פון דער גאַנצער ציוניסטישער וועלט, זאָל דורכפיהרען די צוזאַמענטונג פון אַלגעמיין-ציוניסטישען וועלט-פערבאַנד. דעם עסוף פאַר דער אַרבייט פון דער אָרגאַניזאַציע דאַרפען בילדען שלום, דעמאָקראַטיע און אַכטונג פאַר די לעגאַלע אָרגאַנען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

פּראָפעס לעאָן לעווינע אַנאַליזירט די סיבות פון דער שוואַכקייט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ביים גלייכצייטיגען וואוקס פון די פּראָ א"י-דיגע שטימונגען. די סיבה פון דער ערשיינונג ליגט, לויט דעם רעדנערס מיינונג, אין דער אינערליכער צעריסענקייט, געגען וועלכע עס דאַרף אַרויסטרעטען די איצטיגע קאָנפערענץ.

דר. רופּאייזען ערקלערט, אַז דער אויפבוי פון א"י איז אַ ווערק, צו וועלכען עס מוזען צוגעצויגען ווערען אַלע טיילען פון יודישען פאָלק.

דר. אָסקאַר גרינבוים ווייזט אָן, אַז א"י דאַרף שטיצען זיך אויף דער יודישער קולטור און נישט געבויט ווערען לויט פרעמדע מוסטערען, נאָר טראַדיציע.

אין אַ גלענצענדער רעדע האָט דר. גאָטליב אונטערגעשטראָכען, אַז דער אַלגעמיינער ציוניזם האָט זיך אונטערגענומען די אונדאַנקבאַרע און נישט-פּאָפּולערע מיסיע צו זיין אַ פאַקטאָר פון שלום און דיסציפּלין אינערהאַלב פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

נאָכהער האָבען גערעדט דר. מיבאַשאַן, דר. לעווענהערץ און רעד. מאַרגאָשעס, דער לעצטער שטעלט פאָר צוז. אַנד. די ערפאָלגען פון אַנטי-היטלערישען באָיקאָט אין אַמעריקע, רעד. מאַרגאָשעס אונטערשטרייכט חוץ דעם די נויטווענדיגקייט צו פאָדערען עפענען אַ ברייטע עליה קיין א"י.

דער לעצטער טרעט אַרויס, אונטער רוישענדע אַפּלאָדיסמענטען פּראָפ. בראָדעצקי, וועלכער טיילט מיט אַז זי שרייבט צו אַ גרויסע בעדייטונג דער קאָנפערענץ פון וועלט-פערבאַנד פון די אַלגעמיינע ציוניסטען און ריכט זיך אַז פון דער קאָנפערענץ ערקלערט אין נאָמען פון דער לאָנדאָנער עקזעקוטיווע אַרויסגעהן אַ פערשטאַרקטער פערבאַנד פון אַלגעמיינעם ציוניזם און דער געגאַרטער שלום אין ציוניסטישען לאַגער.

מיטן אָפּזינגען „התקוה" איז געשלאָסען געוואָרען די אימפּאָנירענדע עפענונגס-זיצונג פון דער קאָנפערענץ.

פערטרויליכער בריף פון פּראָפ. וויצמאַן

קראָקע, (יט"א. אויף דער נאָכמיטאָג-זיצונג פון דער קאָנפערענץ פון אַלגעמיינע ציוניסטען האָט דר. שוואַרצבאַרט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען די אויפגאַבען פון פערבאַנד אין איצטיגען מאָמענט, מיט קאָרעפעראַטען זענען אַרויסגעטרעטען דר. רופּאייזען, דר. מאָסינזאָן, און פּראָפ. בראָדעצקי.

קראַקע, (יט"א). מאָנטאָג פּאַרמיטאָג זענען פאָרגעקומען דעבאַטען.

עס איז אויך פאָרגעקומען אַ געהיימע זיצונג אויף וועלכער ס'איז פאָרגעלעזען געוואָרען אַ פערטרויליכער בריף פון פּראָפ. חיים וויצמאַן.

יודישע מינדערהייט וועט זיך נישט בעטייליגען

אין מינדערהייטס-קאנגרעס

גענף, 27 (יט"א טעלעגראַפיש)

נחום גאָלדמאַן האָט מיטגעטיילט דער יט"א, אַז די יודישע מינדערהייט וועט זיך נישט בעטייליגען אין דעם מינדערהייטס קאָנגרעס, וואָס וועט פאָרקומען סעפטעמבער אין בערן. די סבה דערפון איז, וואָס ס'איז נישט געקומען צו קיין פערשטענדיגונג וועגען דער ערקלערונג געגען דייטשלאַנד.

1-טער אורטייל געגען א באיקאָט-ברעכער אין ניו-יארק

ניו יאָרק, (יט"א) די באָיקאָט קאָמיסיע פון אַמעריקאַנער יודישען קאָנגרעס האָט געוואונען דעם ערשטען געריכט אורטייל געגען אַ באָיקאָט ברעכער אויפ'ן גרונד פון דעם נישט לאַנג פאַר פליכטענדען א. ג. וואַלד געזעץ.

אָנגעקלאָגט איז געוואָרען די פירמע „בערגען פערפעקט ביינדער קאָמפּאַני". לויט דעם „וואָלד-אַקט" איז יעדער געשעפטס-אייגענטימער פעראַנטוואָרטליך דערפאַר, אַז אויף די אַרטיקלען, וואָס ער פערקויפט, זאָל קלאָר אָנגעוויזען ווערען דאָס לאַנד, וואו די אַרטיקלען זענען פּראָדוצירט געוואָרען. די „בערגער בינדער קאָמפּאַני", וואָס פערקויפט טיילען פון ניי-מאַשינען, האָט אָבער פערקויפט אַנ'אַרטיקעל, פון וועלכן די ווערטער „מעיד אין דזשערמאַני" זענען אָפּגעקראַצט געוואָרען.

ריכטער גאָלדשטיין האָט דעם אָנגעקלאָגטען פערהאַלטען, בעשטימענדיג אַ קויציע אין דער הויך פון 500 דאָלאַר. דער ריכטער האָט דערביי געמאַכט פאָלגענדע ערקלערונג:

„יעדער אַמעריקאַנער איז בערעכטיגט צו וויסען, וואָס ער קויפט און פאַר דעם צוועק איז דאָס געזעץ איינגעפיהרט געוואָרען. זיי קענען אויסלענדישע אַרטיקלען, אויב זיי ווילען. אָבער אויב זיי ווילען באָיקאָטירען אַ לאַנד, כדי צו ברענגען די רעגירונג צום שכל, זענען זיי פּונקט בערעכטיגט און עס איז זייער רעכט צו וויסען, וואָס זיי קויפען".

רעפעראַט פון רעפּ. הארטגלאס

(ענדע פון דער 1-טער זייט)

ערקלערט אַז אין די העברעאישע גימנאַזיעס דאַרפען זיין ווידיטאַטאָרען, וואָס קענען העברעאיש, און מען דאַרף די שולען געבען רעכט.

שפּעטער, ווען ער אַליין איז געוואָרען פּרעמיער-מיניסטער, האָט ער באַלד בעקומען אַנ'אַנדערע שטעלונג. מען צווינגט אין די הרבות-גימנאַזיעס צו לערנען היסטאָריע און געאָגראַפיע אויף פויליש, עס וועט קומען דערצו, אַז אין די דאָזיגע שולען וועט מען קענען אונטעררייכטען אויף העברעאיש בלויז צוויי למודים: יודישע רעליגיע און גימנאַסטיק, אין איי-ניגע גימנאַזיעס האָט מען צוריקגעצויגען די עפענט-ליכע רעכט. מאַנכע האָט מען אינגאַנצען פערמאַכט, מיטן תירוץ אַז די לאָקאַלען זענען נישט פּאַסענד.

די קהלות און שטאָדט-ראַטען

נישט פרעהליך איז אויך די בעציהונג פון די יודישע קהלות. אויף אייניגע ערטער ווערען די דאָזאָרעס בעשטימט און אויף אַנדערע ערטער, וואו עס געהען אַדורך ציוניסטישע ליסטעס, ווערען זיי אַנולירט און מען בעשטימט ראשי-הקהל, וואָס זעגען ביי דער בעפעלקערונג פערהאַסט.

ביי די שטאָדט-ראַט וואַהלען האָט מען מיט דער יודישער בעפעלקערונג געטוהן וואָס מען האָט געוואָלט. עס דערגעהט אַזוי ווייט, אַז אין אַזאַ שטאָט ווי קעלץ איז קיין איין יודישער ראַטמאַן נישט געוועהלט געוואָרען, פונדעסטוועגען מוז מען פעסטשטעלען אַז נישט געקוקט אויף די אַלע שיקאַנעס האָבען די ציוניסטען אין אַלגעמיין נישט שלעכט אָפּ-געשניטען — זיי האָבען בעקומען אַ דריטעל פון אַלע יודישע שטימען.

עס איז אַ בעקאַנטער פאַקט, אַז אַפילו די יודישע בעל-בית-דעפּוטאַטען האָבען קיין שום השפּעה נישט אין יודישען אַנגעלעגענהייטען. אַ געוויסער פּוילישער פּראָפעסאָר, וועלכער האָט אין זיין צייט אונטערגעשריבען דעם פּראָטעסט געגען פערברענען ביכער אין אַ געוויס לאַנד, האָט שפּעטער אַליין דעם דאָזיגען בראַנדשטיפטער איינגעלאַדען קיין פּוילען. ווען די יודישע בעל-בית-דעפּוטאַטען האָבען שפּעטער וועגען דעם געוואָלט אינטערווענירען ביי דער מאַכט האָט מען זיי פּשוט נישט געוואָלט אויפנעהמען.

די טרויעריגע נאַרא-צייט

דער דאָזיגער ווייזט איז גראָד פאָרגעקומען אין אַ טרויעריגער צייט פאַר יודען — אין דער צייט פון די טרויעריגע נאַרא-עקסצעסען און ווער ווייסט צו וואָס עס וואָלט נאָך דערגאַנגען, ווען נישט די ענטוויקלונג פון די ווייטערדיגע געשעהענישען, וועלכע האָבען ערשט געעפענט די אויגען די רעגירונג אויפ'ן געפעהרליכען שפּיל פון די יונגע אַנטיסעמיטישע העצער.

נאָך דעם אַלעם איז כדאי זיך אָפּצושטעלען וואָס עס דענקט איצט די יודישע בעפעלקערונג.

קודם כל מוז מען פעסטשטעלען, אַז אונזערע השגות זענען קליין געוואָרען. מיר האָבען אויפגעהערט צו שטעלען פאָדערונגען. מיר זענען מסתפּק במועט. ווייזט אויס אַז יודען האָבען אויפגעהערט צו גלייבען אין זייערע כוחות, זיי האָבען אויפגעהערט צו גלויבען אין אַ וועלכע עס איז פערבעסערונג, יודען האַלטען אַז יעדע אַנדערע רעגירונג וואָלט געווען נאָך ערגער ווי די הייניגע.

ווען די רעגירונג וואָלט אַפּיסעל אָפּגעלאָזט פון איהר עקסטערמינאַציע-פּאָליטיק, וואָלט זי ביי דער נאַציאָנאַלען יודענטום געוויס פיל געווינען, אָבער די רעגירונג קלויבט זיך צו, ווייזט אויס, עלעמענטען וואָס, אָדער זיי קעמפען מיט דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אָדער וועלכע זענען אינגאַנצען פרעמד דעם יודענטום. פאָליאַקען פון משה רבנוס גלויבען.

ווי עס זעהט אויס דער אנטי-היטלער-קאמיטעט

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, מוז איך דערמאָהנען די געשיכטע מיטן אַנטי-היטלער קאָמיטעט, וועלכען עס האָבען לכתחילה אָרגאַניזירט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס און מען איז צוגעטרעטען צו קאָאָפּטירען אַנדערע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס, זענען אָבער געקומען געוויסע פּערזאָנען, דווקא ציוניסטען, וועלכע האָבען אַנ'איינפלוס ביי דער פּרעסע, און די האָבען מיט דער הילף פון זשורנאַליסטען-סינדיקאַט צושטערט די גאַנצע זאַך און געשאַפען אַ קאָמיטעט, וואָס בעשטעהט פון פרעמדע נישט נאַציאָנאַלע עלעמענטען.

וועגען א נאציאנאל-ראט

אויב די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט לגבי דעם היטלער-קאָמיטעט געפעהלט ביי זיך מוטה צו זיין פון זיין השפּעה האָט ער עס אָבער באין אופן נישט געקאָנט טון ביי דעם פּראָיעקט צו שאַפען אַ יודישען נאַציאָנאַל-ראַט אין פּוילען. די ציוניסטישע פאָרשטעהער האָבען דאָ פערטיידיגט זייער ציוניסטישען שטאַנדפּונקט וועגען אַ יודישע נישט-אָפּהענגיגע פּאָליטיק.

צו אונזער בעדויערען האָבען אַפילו געוויסע ציוניסטען נישט מסכים געווען צו דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט און מען מוז זאָגען צום שבח פון דער אגודה אַז איהר טאַקטיק אין דער דאָזיגער פּראַגע.

פאַלשע אנשויאונגען

איז געווען אַנ'אויפריכטיגע און עהרליכע.

אין ציוניסטישען לאַגער זענען דאָ צוויי ענט-געגענגעזעצטע מיינונגען, איין מיינונג איז, אַז אין ארץ-ישראל דאַרף מען פיהרען אַ מעסיגע פּאָליטיק, דאַגעגען אין גלות דאַרף מען פיהרען אַ שאַרפע פּאָליטיק. די רעוויזיאָניסטען האַלטען פערקעהרט. אין פּוילען, איז סיי פּאַראַלעלירט דאַרף מען זיך טיק און מען דאַרף אַלץ קאָנצענטרירען אויף די ארץ איינגאַנצען אָפּזאָגען צו פיהרען דאָ יודישע פּאָלי-טיק מיינונג, אַז אַזוי ווי דאָס פּאַרלאַמענטאַרישע לעבען בידע שטעלונגען זענען פאַלש. ווידער איז פאַראַן אַ ישראל אַרבייט, דאָס איז גאָר אַ געפעהרליכע אָנ-שויאונג.

די אַלע וועגען זענען אָבער בלויז איינזייטיגע טעאָריע, דאָס לעבען צווינגט אונז אונזער גערעכטען קאַמף נישט אויפצוגעבען סיי דאָ, סיי דאָרט.

זונטאג, ערב ימים-טובים וועלען שפייז-געוועלבער נישט קאנען אפען זיין

וואַרשאַ, 27 (טעלעפאָניש).

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָבען יודישע דעפּוטאַטען אינטערווענירט ביי דער מאַכט צו ערלויבען אָפען צו האַלטען די שפּייז-געוועלבער אין די זונטאָגס אין וועלכע עס פאַלט אויס ערב ראש השנה און ערב סוכות.

ווי מען גיט איצט איבער איז די פראַגע נישט ענטשידען געוואָרען צום גוטסטען.

עס ווייזט אויס, אַז די רעגירונג וועט נאָר וואַהרשיינליך מסכים זיין, אַז שבת-צו-נאַכטס זאָלען די געוועלבער מעגען זיין אָפען לענגער עטליכע שעה. עס ווערען יעדענפאַלס נאָך געמאַכט בעמי-הונגען וועגען דעם, אַז וועניגסטענס די יאַטקעס פון כשר-פלייש-פערקויף, ווי אויך די פיש-געוועל-בער זאָל מען מעגען אָפען האַלטען עטליכע שעה אין די זונטאָגען.

היטלעריסטישע פראפאגאנדע אין בעלגיען

ענטדעקט פון דער בעלגישער פאליציי

ב ר י ס ע ל, 27 (יט"א טעלעגראַפיש)

די בעלגישע זיכערהייטס מאַכט האָט ענט-דעקט אַ ברייט פערצווייגטע היטלעריסטישע פּראָ-פּאַגאַנדע, וועלכע איז געפיהרט געוואָרען פון דייטשלאַנד.

עסטרייכישער פרעזידענט איז פאר א קייזער אין עסטרייך

פּאַריז, 27 (ספּ. טעל.)

„עקסצעלסיאָר" דערצעהלט, אַז שבת איז פאָרגעקומען אַ גרויסע פאַמיליען בעראַטונג פון די האַבסבורגער מיט ערצהערצאָג עאָוגען און עקס קרוינפּרינץ אָטאָ בראש. ס'איז אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען צוריקצושטעלען די האַבּס-בורגער דינאַסטיע און אַרויפזעצען דעם פּרינץ אָטאָ אויפ'ן עסטרייך אונגאַרישען טראָן.

לויט דעם בעריכט פון ערצהערצאָג עאָוגען איז צו זעהן, אַז די שטימונג פאַר די האַבסבורגער ווערט אין עסטרייך אַלץ שטאַרקער און דער עסט-רייכישער פּרעזידענט מיקלאַס איז שוין זעגאָר גרייט צו דעמיסיאָנירען לטובת דעם ערצהערצאָג עאָוגען, דאָס זאָל זיין אַנ'איבערגאַנגס פּעריאָד, כדי צוצוגרייטען דעם טראָן פאַרן פּרינץ אָטאָ.

יאפאנ'ס ענטפער-נאטע צו רוסלאנד

טאָקיאָ, 27 (ספּ. טעל.) די יאַפּאַנישע רעגירונג האָט איבערגעגעבען דעם סאָוויעטישען אַמבאַסאַדאָר אין טאָקיאָ די תשובה אויף דער סאָ-וויעטישער נאָטע.

די יאַפּאַנישע רעגירונג וואַרפט אַראָפּ פון זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די אַרעסטען פון די סאָוויעטישע בעאַמטע פון דער מזרח-כינעזישער באַהן און ערקלערט, אַז דאָס איז אַנ'ענין פון דער מאַנדזשוקאָ-רעגירונג און אַז יאַפּאַן האָט דערמיט קיין שום שייכות נישט.

אויף אַלע איבעריגע פאָרוואורפען וועגען די צעהנדליגער פּראָוואָקאַציעס גיט נישט די יאַ-פּאַנישע רעגירונג קיין שום תשובה. זי ענטפערט פּשוט נישט אויף די אַלע פראַגען.

ווישקאווער רבי אלס ממלא מקום פון ראדזימינער

וואַרשאַ, 27 (טעלעפאָניש)

עס זענען פאָרגעקומען פערזאַמלונגען אין אַלע ראַדזימינער שטיבלעך אין וואַרשאַ. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו רופען אַ גרויסע אסיפה פון אַלע חסידים אין וואַרשאַ.

די אסיפה איז פאָרגעקומען זונטאָג אויף מילאַ 21. אונטער'ן פאָרזיץ פון ר' יהושע וואַל-קענהיים און אין איהר האָבען זיך בעטייליגט עט-ליכע טויזענד חסידים. דער עולם האָט נאָך אַ לענגערער בעראַטונג בעשלאָסען צו גרינדען אַ ישיבה אויפ'ן נאָמען פון פערשטאָרבענעם ראַדזימי-נער רבי'ן, דאַן צו דרוקען אַלע פערבליבענע כתבים און לסוף האָט דער גאַנצער עולם מסכים געווען, אַז דער ווישקאָווער רבי הרב ר' יעקב ארי' מאָרגענשטערן זאָל ווערען ראַדזימינער רבי.

אַ דעלעגאַציע פון העכער 100 פּערזאָן איז באַלד אָפּגעפאָהרען קיין ראַדזימין, וואו מ'האָט אָפּגעגעבען מזל-טוב דעם נייעם ראַדזימינער רבי'ן.

דער רבי האָט ביי דער געלעגענהייט געהאַלטען אַ הספד לכבוד דעם נפטר.

געשטארבען ד"ר ווילהעלם בערקעלהאמער

קראַקאַ, 27 (יטא טעלעפאָניש) אין עלטער פון 45 יאָהר איז היינט געשטאָרבען דער רע-דאַקטאָר פון „נאָווי דזשענניק" ד"ר ווילהעלם בער-קעלהאַמער.

לאדז, 28 אויגוסט 1934

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 28 אויגוסט 1934

וואס האט געגעבן די וועלט-קאנפערענץ?

פרעמדע, וואס פיהלען מיט דעם יודישען פיין

עס איז א קלאהרע זאך, אז די זשענעווער קאנפערענץ האט געמוזט האבען איהר פראגט געווענדט געגען היטלערלאנד, געגען דאזיגען אכזריות'דיגען און בלוטדורשטיגען שונא, וואס אזעלכען האט דאס יודישע פאלק שוין פון זינט יאהרהונדערטער נישט געהאט.

צי האט די קאנפערענץ אנגענומען עפעס נייע בעשלוסען, וועלכע קאנען ווערען גאר נייע וועגווייזער אין קאמף געגען היטלעריזם? עס פערשטייט זיך, אז נישט. וואס קאן מען אויסטראכטען מעהר אויסער דעם וואס איז געבוירען געווארען אין ערשטען מאמענט, אונטער דער ווירקונג פון די ערשטע קלעפ? עס פערשטייט זיך, אז עס איז נישטא קיין אנדערע זאך, ווי דאס, וואס מיר פרובען טון. פשוט מיר ווילען נישט האבען קיין מגע משא מיט די דאזיגע אימה'דיגע בארבארען און מיר ווענדען געגען זיי אן באיקאט.

צי האבען מיר גענוג קראפט, כדי דעם דאזיגען באיקאט צו מאכען עפעקטפול און ווירקזאם? דאכט זיך, אז מיר האבען יא. בפרט ווייל אט דער שרעקליכער הונגער וועלכער כאפט ארום די גאנצע וועלט, וואס תאט נאך עפעס צו פערקויפען, איז אונזער געטרייער פערבינדעטער. ווער וויל ביים היינטיגען טאג נישט פטור ווערען פון א קאנקורענט? עס העלפט אונז דעריבער גערן ענגלאנד, עס העלפט אונז אמעריקע, פראנקרייך, מיט איין ווארט אלע לענדער, וועלכע האבען געמוזט קעמפען געגען דער דייטשער קאנקורענץ. אויף היפיל עס איז אויפגעקומען א מעגליכקייט צו דערשטיקען אט דעם קאנקורענט, נוצט די וועלט גערן אויס די דאזיגע געלעגענהייט, און דייטשלאנד פיהלט מיט יעדען טאג אלץ טיפער די שארף פון דאזיגען מעסער. דייטשלאנד דראהט שוין ביים היינטיגען טאג, אז עס וועט אויפהערען צו זיין א אינדוסטריע-לאנד, דאס הייסט בכלל א גרויסע מלוכה, און מארגען קאן דאס ווערען א פאקט.

דייטשלאנד האלט זיך גרויס, אז זי גייט צוריק צו זעלבסטאויסקום. נישטא קיין לייכטערע זאך. אבער ווען די דייטשען וועלען אנהויבען פראדוצירען קארטאפעל אנשטאט מאשינען, וועלען זיי אויפהערען צו זיין הונגעריג, אבער אויף קאסטבארע בעוואפנונגען אויפ'ן ים און אויף דער יבשה וועט זיי אויספעהלען געלד. א גרויסע מלוכה און דערצו נאך א מיליטערישע קאן זיין בלויז א מלוכה, וועלכע שטיצט זיך אויפ'ן ברייטען פונדאמענט פון א גרויסער אינדוסטריע, וואס שלינגט איין געלד פון דער גאנצער וועלט. פאר קארטאפעל און אפילו פאר תבואה וועט מען נישט בויען קיין הארמאטען און קיין ריזיגע ים-שיפען. דאס וואלט בעדייט די איינציגע קלייניגקייט, אז ער וועט עקזיסטירען, דער שרעקליך אנגעבלאזענער היטלעריסטישער מיליטאריזם, אבער אהן געוועהר, דאס הייסט א וואלף אהן ציין און אהן נעגעל.

יא, דער באיקאט איז א מעכטיג געוועהר, פערשטייט זיך, אויף וויפיל די גאנצע וועלט האלט איהם אונטער. און דאס קומט טאקע איצט פאר. די זשענעווער קאנפערענץ האט דעריבער גוט גע-שלאסען דעם באיקאט צו פיהרען ווייטער און אויף וויפיל דאס זאל זיך ארויסווייזען פאר נויטיג און פאר מעגליך, דעם באיקאט צו פערשארפען.

אויסער דעם דארף מען אונטערשטרייכען נאך איין בעשלוס פון דער זשענעווער קאנפערענץ. ווהיינו, דעם בעשלוס אין א יאהר ארום צונויפ-צורופען אן אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס. געוויסע בעדינגונגען וועגען אופן פון צונויפרופען דעם קאנגרעס זענען נאך נישט בעקאנט. עס איז נישט בעוואוסט, צי עס ווערען פראיעקטירט אלגעמיינע וואהלען צום קאנגרעס, אדער אנ'אנדער פראצע-דור. דאס וועט מען ערשט הערען. אבער דאס ווייס מען שוין זיכער, אז באלד פון ערשטען מא-מענט אן וועלען זיך אנהויבען גרויסע שוועריגקייטען וועלכע מען וועט מוזען בעקעמפען. ווידער וועט זיך ארויסווייזען, אז אט די און יענע ארגאניזאציעס שטייען אן א זייט און די וואהלען וועלען פאר-קומען כמעט ביי די זעלבע בעדינגונגען, וואס די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס. ווער ווייס, צי מען וועט נישט זאגען, אז דאס איז א צווייטע אויפלאגע פון ציוניסטישען קאנגרעס אבער אהן ציוניסטען, זאל שוין אזוי זיין. מען דארף די אימפרעזע אויספירען ביז צום סוף, און אויב זי וועט זיך איינגעבען, איז דאך גוט. אפילו די, וועלכע האבען נישט קיין גרויס התלהבות פאר'ן גאנצען קאנגרעס, וועלען נישט טאן שטערען אפילו מיט ווערטער. דארט וואו דאס ארימע יודענטום פרובט פאר זיך שאפען עפעס א פערטיידיגונגס-געוועהר דארט דארף מען נאר מיטארבייטען. אפשר וועט דאך געלונגען, און אין איין הינזיכט וועט עס זיכער געלינגען, און ווער ווייסט, צי איז עס נישט איינער פון די גרעסטע ערפאלגען פון אזעלכע אונטערנעהמונגען. אין האב אין זין דעם ווידער-קול פון אזא אימפרעזע אין דער גאנצער וועלט. און איך בעהויפט, אז אויך איצטיגס מאל איז דער אפקלאנג געווען פאר אונז פיל מיט סימפאטיע אויף דער זשענעווער קאנפערענץ זענען אנוועזענד געווען מענשען, וועלכע האבען אין דער וועלט עפעס צו זאגען. פרעמדע מענשען, וועלכע לײדען נישט אליין פון אנטיסעמיטיזם, האבען מיט גרויס מיטגעפיהל זיך איינגעהערט צו אונזערע ליידען און ווייטאגען. זיי פיהלען מיט אונז מיט און וועלען אפשר עפעס טון. אזא בריף פול ענטוזיאזם, פיל סימפאטיע און גלייכצייטיג פול מיט צארן געגען די, וואס פערפאלגען אונז, אזא בריף האט צוגעשיקט צו דער קאנפערענץ לארד באלפור, דער פראנצויזישער אויסערן-מיניסטער און אט דער בריף אליין איז ווערט געווען מען זאל צונויפ-רופען א גרויסע פערזאמלונג. די וועלט האט גע-הערט, וואס זי האט צו דענקען וועגען די ברואים, וואס באדען זיך אין מענשליכען בלוט און רייסען דעם כבוד פון עלטסטען פאלק אין דער וועלט, אזא מאניפעסט פון הומאניטאריזם איז ווערט עס זאל פאר איהם געשאפען ווערען די נויטיגע טרי-בונע און אוידיטאריע.

ווען דאס יודענטום וועט זיך נאכאמאל צונויפ-קומען, כדי צו בעטראכטען די מיטלען פון זעלבסט-הילף און פון זעלבסטפערטיידיגונג, וועט עס נישט זיין פערגעבענס. שטענדיג וועט מען געפינען אזעלכע מענשען, וועלכע ווילען זיך נישט אומקעה-רען דעם מצב פון גאר אלטער ווילדקייט און היהש-קייט. (ב. דז.)

דר. י. טהאן.

די יודישע ווירקליכקייט אין פוילען

אויפ'ן עלפטען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר

אין אנ'ארטיקעל אין צוזאמענהאנג מיט'ן עלפטען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר אין פוי-לען שרייבט די „אפיניא":

אויסער די פראגען פון ציוניזם אלס וועלט-בעוועגונג, שטעהן אויף דער טאג-ארדנונג פון צו-זאמענפאהר ענינים, וואס זענען פערבונדען מיט דער ווירקליכקייט פון יודישען לעבען אין פוילען.

עס איז פאריבער אין פוילען די עפאכע פון פארלאמענטאריזם און אינאיינעם מיט איהר איז פערביי אויך די צייט פון פארלאמענטארישען קאמף פאר גלייכע רעכט מצד דער יודישער מינ-דערהייט, פאר פאקטישער רעאליזירונג פון דער טעארעטישער גלייכבערעכטיגונג.

עס זענען געקומען אויטאריטאטיווע רעגי-רונגען, וועלכע קאנען זיך ערלויבען און ערלוי-בען זיך צו איגנארירען שוואכע טיילען פון דער בעפעלקערונג. און אזוי ווי די יודען אין פוילען שטעלען מיט זיך פאר נישט פון היינט אן דעם געזעלשאפטליך שוואכסטען עלעמענט, האט פאר די רעגירענדיגע פאקטארען אויפגעהערט צו עק-זיסטירען די יודישע פראגע אין אונזער זין, דאס הייסט אין זין פון דער נויטווענדיגקייט צו בע-קעמפען דעם דלות און הונגער פון די דעקלא-סירטע יודישע מאסען, אין זין פון פראדוקטיווי-זירען די דאזיגע מאסען און ארייננפיהרען זיי אין ארבייטספלעצער אין זין פון רעאליזירען די בע-שטימונגען פון דער קאנסטיטוציע און פון ווערסא-לער מינדערהייטען-טראקטאט וועגען די נאציא-נאל-קולטורעלע מינדערהייטען (שול-וועזען אין דער מוטער-שפראך אויפן חשבון פון דער מלוכה, וועלטליכע קהלה-פערוואלטונג א.א.וו.)

אט די יודישע פראגע האט פאר דער רע-גירונג אויפגעהערט צו עקזיסטירען און דאס האט נאטירליך געמוזט ברענגען צו דער פערערגערונג פון דער יודישער ווירטשאפטליכער לאגע און פון מצב פון די נאציאנאל-קולטורעלע איינריכטונגען ביי דער יודישער געזעלשאפט.

אבער די יודישע געזעלשאפט, וועלכע איז אין איהר גרעסטען טייל דעמאראליזירט א דאנק די אלגעמיינע בעדינגונגען אין לאנד, איז דורך די יודישע בעשיצער פון די דאזיגע בעדינגונגען געווארען איינגאנצען דעמאראליזירט, האט פער-לוירען יעטוועדע פעהיגקייט פון ווידערשטאנד און פון פערטיידיגונג. עס האבען זיך צוליגט איבער'ן יודישען לעבען די נאמינאטען פון ב. ב., וועלכע האבען אנגענומען די אפיציעלע שטעלונג פון יו-דישע בעשיצער און האבען ארויסבעקומען פאר זיך און פאר זייערע קליקעס גוטע קאנצעסיעס. דאס האט געמוזט שאפען דעם איינדרוק, אז די יודישע פאליטיק און די סאנאציע זענען אלצאיינס, דאס האט פערשטארקט די אנטי-יודישע פאזיציעס אין דער פוילישער געזעלשאפט און האט לייכטער געמאכט, אז די אנטי-יודישע פראפאגאנדע זאל דארט אריינדרינגען.

דער ציוניסטישער צוזאמענפאהר האט פאר זיך א וויכטיגע אויפגאבע: אויסבעסערען אט די פאטאלע טעות'ן, דעמאנסטרירען, אז דאס ארגא-ניזירטע און נאציאנאל-בעוואוסטזיניגע יודענטום האט נישט רעזיגנירט פון זיינע גערעכטע פאדע-רונגען און פאסטולאטען, אז נישט קוקענדיג דע-רויף, וואס ביי איהם זענען אפגענומען געווארען די מעגליכקייטען פון קאמף פאר זיינע רעכט, איז נישט געבראכען געווארען דער אינערליכער יודי-שער ווידערשטאנד געגען דער איצטיגער יודישער ווירקליכקייט אין פוילען, אז דאס יודענטום איז ווייט פון אננעהמען די ראלע פון א קנעכט פון מאי-לאגער, אז דאס יודענטום איז און וועט זיין פאליטיש אונאפהענגיג.

מערקווירדיגע פאקטען פון אריכת ימים

מענשען, וואס האבען געלעבט ביז 200 יאהר

פעטראטש צארטאן, וועלכער איז געבוירען געווארען אין יאהר 1537 אין טעמעשוואר, אין אונגארן, האט געלעבט אין דער שטאט 180 יאהר[*]) און איז געשטארבען אין עלטער פון 185 יאהר. ער האט געהאט קינדער און אייניקלעך ביז'ן פינפטען דור און א זוהן פון 97 יאהר, וועלכער איז געבוירען געווארען פון דריטען ווייב. צארטאן האט זיך דערנעהרט מיט ברויט און מילך יעדען טאג האט ער אויסגעטרונקען א גלעזעל בראנפען און זייענדיג זעהר א רעליגיעזער מענש, האט ער שטרענג אפגעהיטען אלע פאסט-טעג... עטליכע טעג פארן טויט האט ער געמאכט א שפא-ציר פון עטליכע קילאמעטער.

אין זיבצעהנטען יאהרהונדערט האט געלעבט ווי מען דערציילט, א שאטלענדער, וועלכער איז געווען עלטער פאר 200 יאהר.

אין זעלבען יאהרהונדערט האט געלעבט אן ענגלענדער, אנ'ארימער פויער טאמאס פאר, אין עלטער פון 120 יאהר האט ער נאכאמאל חתונה געהאט. אלט-זייענדיג 130, האט ער געטון אלע ארבייטען פון דער ווירטשאפט. ווען ער איז אלט געווארען 152, האט מען איהם גערופען צום קעניג, וועלכער האט מיט זיינע איגענע אויגען געוואלט זעהן פאר זיך דעם דאזיגען וואונדער. דא האט מען איהם מכבד געווען קעניגליך און דער אלטער, וועלכער איז נישט געווען געוואוינט צו אזא מין עסען, איז געווארען פערדארבען און איז געשטארבען. פאר האט איבערגעלעבט ביין ענגלישע קעניגען. א סעקציע איבער זיין קערפער האט געמאכט דער בעריהמטער געלעהרטער האר-ווע', וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז זיין ארגא-ניזם, איז אויף א וואונדערליכען אופן אגעהיט געווארען און ער וואלט נאך געקענט לעבען זעהר לאנג, ווען נישט דער אומגליקליכער צופאל וואס האט מיט איהם געטראפען אין קעניגליכען הויף.

אין יאהר 1757 איז אין קארנוואליס געשטאר-בען איינער עפינגעס, אין עלטער פון 144 יאהר. ער איז געבוירען געווארען ביי זעהר ארימע על-טערען און פון קינדהייט אן האט ער געמוזט טון די שווערסטע ארבייטען. ער האט געדינט אין מי-ליטער און אנטיילגענומען אין עטליכע שלאכטען. עסען פלעגט ער זעהר נארמאל, פלייש פלעגט ער כמעט נישט בענוצען און קיין שארפע געטראנקען האט ער נישט געפרובט. ביז צו הונדערט יאהר האט ער נישט געליטען פון קיין שום קראנקהייט. עטליכע טעג פארן טויט האט ער געמאכט א שפא-ציר פון עטליכע מייל.

דער דענעמארקער דראאקענבערג איז געבוי-רען געווארען אין יאהר 1626, ביז צום 91 יאהר האט ער געדינט אלס מאטראס אין קעניגליכען פלאט. 15 יאהר האט ער פערבראכט אין זעהר שווערער טערקישער קנעכטשאפט. אין עלטער פון 111 יאהר האט ער חתונה געהאט מיט א זעכציג-יאהריגער פרוי, ער האט די פרוי איבערגעלעבט און געלעבט נאך זעהר לאנג נאך איהר טויט. אין עלטער פון 130 יאהר האט ער זיך פערליבט אין א יונג פויעריש, מיידעל, וועלכע האט נאטירליך נישט געוואלט פאר איהם חתונה האבען. געשטארבען איז דראאקענבערג אין יאהר 1773 אין עלטער פון 146 יאהר.

אין סעפטעמבער 1797 איז אין א דערפעל לעבען בערגען אין נארוועגען געשטארבען איינער טורינגטאן אין עלטער פון 160 יאהר. ער איז ביז צו דער לעצטער שעה געבליבען ביים פולען בעוואוסטזיין און ביי אלע זיינע פיזישע כוחות, ער איז עטליכע מאל געווען פערהייראט און האט איבערגעלאזט א יונגע אלמנה און זעהר פיל קינ-דער. דער עלטסטער זוהן זיינער איז אלט געווען 103 יאהר און דער יונגסטער זוהן ניין יאהר.

אין יאהר 1796 איז אין שוועדען, אין מאר-סטראנד, געשטארבען איינער דוגלאס, אין עלטער פון 120 יאהר. ער האט פערלוירען דעם פאטער נאך אלס קינד און פון דעמאלט אן האט ער גע-מוזט טון די סאמע שווערסטע ארבייטען, ער האט זיך בעטייליגט אין מלחמות און איז גענומען גע-ווארען אין רוסלאנד אין געפאנגענשאפט. אין על-טער פון 85 יאהר האט ער חתונה געהאט, און זיין פרוי האט געהאט פון איהם אכט קינדער, דאס לעצטע קינד איז געבוירען געווארען, ווען דער פאטער איז אלט געווארען 103 יאהר. ער האט געהאט אנ'אויסגעצייכענטען זכרון און פלעגט גערן דערציילען עפיזאדען פון זיין לעבען. דער-נעהרט האט ער זיך קארג, זעלטען געגעסען פלייש און נישט געטרונקען קיין בראנפען.

אין יאהר 1898 איז אין ענגלאנד געשטאר-בען איינער ראבערט מילאר אין עלטער פון 134 יאהר. ער האט חתונה געהאט, ווען ער איז אלט געווען 108 יאהר.

מיט א געוויסער צייט צוריק האט אויף קארסיקע פאסירט אזא פאל. עס איז געקומען איינער א פאסטוך, וועלכער האט ערקלערט, אז ער איז אלט געווארען צום צווייטען מאל 21 יאהר, און דעריבער וויל ער זיך נאכאמאל שטעלען צום מיליטער. דער פרעפעקט האט אין אנהויב גע-מיינט, אז דאס איז עפעס א משוגענער, אבער דער פאסטוך האט בעוויזען, אז ער איז ווירקליך אלט 121 יאהר.

פון די געבראכטע ביישפילען איז צו זעהן, אז מענשען קאנען נישט בלויז אפהיטען זייערע כוחות און פעהיגקייטען אין טיפסטען עלטער, נאר זיי קאנען אפילו האבען קינדער. פראנסוא נייע האט געהאט א קינד מיט א פויערטע אין עלטער פון הונדערט יאהר און געלעבט האט ער ביז 119 יאהר. נאך מערקווירדיגער איז דער פאל-גענדער פאקט: פיל זקנים בעקומען אין די גאר ווייטע יאהרען גאר נייע כוחות, זיי ווערען ממש יונגע. זיי בעקומען פרישע ציין, די האר קריגען די פריהערדיגע פארב, די אויגען הויבען אן בעסער זעהן. (סוף)

*) זעה „נ. פאלקסבלאט" נומער 199.

פאטריארך באראסינא בעריכטעט דעם פויפסט וועגען דער לאגע אין ארץ-ישראל

רוים, (יט"א) דער פויפסט, פיוס דער 11-טער האט אויפגענומען אין זיין זומער-רעזי-דענץ אין קאסטעלגאנדאלפא ביי רוים דעם לא-טיינישען פאטריארך אין ירושלים, לואידזשי באר-לאסינא. ווי עס דערוויסט זיך דער רוימער פער-טרעטער פון דער יט"א פון פארנטווארטליכע וואטיקאנישע קרייזן, האט מאנסיניאדע בארלאסינע במשך פון זיין לענגערער אודיענץ, אין וועלכער ער האט בעריכטעט דעם פויפסט וועגען דער לאגע פון דער קאטוילישער קירכע און קאטוילישע מי-סיאנערען אין ארץ-ישראל, אויך פארגעשטעלט די אלגעמיינע לאגע אין לאנד אין צוזאמענהאנג מיט דער פערשטארקטער יודישער עמיגראציע און עקא-נאמישער אויפבוי. די שטעלונג פון מאנסיניאדע בארלאסינא אין דער פראגע פון דער יודישער קאלאניזאציע און בכלל צום ציוניסטישען פראבלעם האט זיך זייט די לעצטע עטליכע יאהרען ווע-זענט-ליך געענדערט און האט פערלוירען זיין שטארקען אפאזיציאנעלען כאראקטער. די בעריכטען, וועלכע ערשיינען אין אפיציעלען ארגאן פון דער קאטוי-לישער קירכע „אסערוואטארע ראמאנא" וועגען דער אלגעמיינער לאגע אין פאלעסטינא, און וועלכע זענען מעהרסטענטייל אינספירירט דורכ'ן מאנסי-ניארע בארלאסינא זענען געהאלטען אין א נייטרא-לען טאן און מאנכמאל ווייזען זיי אויך ארויס גענוג פערשטענדניש פאר דער יודישער זאך און פאר די יודישע שוועריגקייטען אין ארץ-ישראל.

וואס איז פארגעקומען אין אל־זשיר?

האט אַ 13־יעהריג קינד דערצעהלט

אַ קליין אינגעלע.

גרויסע, אויפגעריסענע, שוואַרצע אויגען אויף אַ בלאַס פּנימל.

קיין 13 יאהר איז ער נאך נישט אַלט.

אַ קינד.

אָבער די קינדלישע טעג האָבען איהם אַלט געמאַכט. מיטאַמאָל האט ער בּיזיט צוגעזעהן זיי־ בען קינדערישע אויגען און דערזעהען:

— ווי מען שעכט דעם טאַטען!

פון אַ ווינקעל האט ער דערהערט דער מאַ־ מעס לעצטען הילף.

און ביידע שוועסטער'ס געשריי־אויסגעשריען.

איז ער מיטאַמאָל אַלט געוואָרען.

און רעדט אַ שפּראַך פון אַלטע.

און און די טעג האט דער אויספּאַרשונגס־ ריכטער געקומען שטעלען איהם פערשידענע פראַ־ גען האט ער זיך צובייזערט און גענומען קלאַפּען מיטן הענטעל אין טיש:

— איהר מיינט, הער ריכטער, או אין זעקער מיינט האב איך געקאנט טראַכטען!

• • •

ער איז איצט ביים עלטסטען זוהן פון די 11 ברידער האלימי. פון דור דורות זענען די אַלזשירער און זייערע הויז פיהרט זיך לויט דער אַלטער אַלזשירער יודישער טראַדיציע. אַלע פע־ טערס האָבען געוואָלט דאס קליינטשיגע יתום'ל נעה־ מען צו זיך, אָבער ער דאַרף איבערגעהן צום עלטסטען, כאָטש דער אַלטער האָבען האלימי איז איצט איבגאַנצען רהאַבירט, זיין הויז איז צוראַ־ בירט און פערברענט. האט ער מיך אויפגענומען אין אַ באַקעס־לידיגער שטוב.

— איך האב מעהר קיין הויז נישט!

— זיכט!

און אַ בריקט־פלעציגער, אַ הויכער, און ווידער דיגער האט ער מיר געוואָגט מיט אַ טרויעריגער ביקער־געשלאָגענקייט:

— די שטוהל האט מען מיר אויך גענומען!

און וויינענדיג אויף עטליכע קישענס אין ווינקעל:

— דאס איז אַלעס נאך 50 יאהר פּראַצע...

ער איז אַ קלוגער־יונגער זקן, רעדט אַ גלענצענ־ דען פראַנצויזיש און דערצעהלט די טראַגישע איי־ בערלעבענישען פון יענעם בלוטיגען זונטאג:

— איך אַ האָטעל בין איך געווען פערשפּאַרט, אין דרויסען האט געבושעוועט אַ ווילדע, צאָרניגע אראַבישע מאַסע און מיך האט מען נישט אַרויסגע־ לאָזען. איך האב מורא געהאַט פאר מיין ברודער'ס אַלמנה. ער איז דער היטער פון אונזערע 11 ברידער...

• • •

פון אַ צווייטן צימער דערהערט זיך פלוצלונג אַ יאָמערליך געוויין. דער אַלטער ראַבען בלייבט שטיל:

— די מאַמע... זאָל זי ווייטען...

און ער גיט אַ טיפען זיפץ.

— 11 ברידער זענען מיר געווען, זענען מיר איצט 10....

און באַלד קומט ער צוריק צום אָנגעהויבענעם געשפּרעך:

— קלינג איך צו איהם אָן: 1־54

זאגט מיר די טעלעפאָניסטקע:

— 1־54 ענטפערט נישט!

קלינג איך ווייטער.

קיין ענטפער.

קלינג איך צו אַ שכן.

קלינג איך נאָר ענטפער:

— יאָ, אייער ברודער האט מיר טעלעפאָנירט, ער האט געבעטען הילף, האב איך אַלאַרמירט פּאָ־ ליציי. זיי זענען שוין אַוועק...

דאס האַרץ האט מיך אויסגעקלעמט, מיר זע־ נען שוין אַלע עלטערע מענשען, אָבער אונזער מאַמע לעבט נישט מעהר, און איך בין דער עלטסטער.

האב איך געגלויבט:

— אפשר איז דער טעלעפאָן אָפּגעשניטען...

• • •

דאס קאַמערליך וויינען פון הויז ווערט שטאַר־ קער. נאך ברידער קומען אָן אַלע פערטרויערטע מיט געבראָכענע געמיטער:

— האב איך געקענט ווייסען, אז דאָרט ליגען שוין אַזוי פיל קרבנות... ענדיגט ער קוים.

ווייטער דערצעהלט שוין דער קליינער ראַפאַנד:

ער איז געווען אין שטוב מיט דעם פאָטער, מיט דער מוטער, מיט די צוויי עלטערע שוועס־ טער זיינע. מען האט שוין געוועהן. או עס גרייט זיך אַ שטורם. זונטאג אַרום 10 אינדערפריה איז עס געווען. האָבען די פערהאַקט דאס געשעפט און אַרויף אין שטוב. דערווייל איז מען געקומען זאָגען, אז זייער יודישער אנגעשטעלטער גאַדריון איז פערוואונדעט. האַלב צוועלף איז שוין געווען־ אָראַבער האָבען גענומען אנקומען מיט העלצער, רעוואָלווערן, גרויסע קצבים־מעסערס. זיי האָבען גענומען שיסען אין אונזערע פענסטער. איינגאַנצען דורכגעלעכערט די זשאַלוזיעס. מיר האָבען בע־ שלאָסען זיך פערטיידיגען. די גאַנצע פאַמיליע האט געהאַלטען פּלעשער אין האַנד, גרייט צו שפּאַלטען די קעפ.

מיין פאָטער האט געהאַט אַ רעוואָלווער. אָבער דאס ציינגעל האט זיך פערהאַקט און נישט אויס־ געשאָסען. זענען מיר אַלע אַרויף ביז'ן בוידעם. מיין משפחה, די משפחה פון דעם משרת גאַדריון.

— וויפיל אַראַבער זענען אַריין?

— אַ סך אַהן אַ צאָהל...

מיר זענען אָפּגעטראָטען. צוויי קליינע אראַ־ בעלעך האָבען זיך געוואָרפען צו מיר. מיט דער

(פון אַ ספעציעלע רייזע)

פון י. חאַמסקי

פלאַש האָב איך איבעם געשפּאַלטענעם קאָפּ. אַלע האָבען ווילד געשריגען:

— שעכט איהם!

— דערלאַנג!

און מיטאַמאָל האָב איך דערזעהן אַ שרעקלי־ כע זאַך. מען האט אנגעכאַפּט מיין פאָפּאַ. און איינער פון די אַראַבער האט איהם אראָפּגעבויגען דעם האַלז, אנדערע האָבען איהם געהאַלטען פעסט און אַ מעסער האט אויפגעבלאַנקט.

— אָה!

— מיך האט מען געיאָגט, בין איך אַריין אין אַ טיפען ווינקעל. דער קאָפּ האט מיר גע־ דרעהט זיך. איך האב אלץ פערשטאַנען און גאָר נישט.

אַ ווילדע שמחה איז געוואָרען אין שטוב. די אַראַבער האָבען געטאַנצט. געפּלאַטשט און מיט אַמאָל האב איך דערהערט אַ מוראדיג געשריי פון מיין מוטער:

— ראַ—לאַנד! —

מיך האט די מאַמע גערופען, איך האב שוין געוואָלט אַרויס פון דער בעהעלטעניש. נאָר אַ צווייט געשריי האָב איך געהערט פון מיין שוועס־ טער:

— מאַמאַ! מאַמאַ!

אַלץ איז געווען געענדיגט. מיינע עלטערן האָבען מעהר נישט געשריגען..

• • •

דער קליינער ראַלאַנד קען מעהר נישט רעד־ דען, ער איז איינגאַנצען אויפגערעגט. די גרויסע אויגען לויפען בעהעלטער, די הענטלעך ציטערן און ער זאגט נאך:

— אַלץ איז געווען געענדיגט.

— מאַ, ווי אַזוי ביסטו אַרויס?

— אַה, דעמאָלסט האָב איך פּלוצלונג פער־ שטאַנען, אַז איך מוז זיך ווייטער בעהאַלטען...

— פאַרוואָס?

— ווייל די אַראַבער האָבען מיך גענומען זוכען.

זיי זענען אַראָפּ און באַלד צוריק אַרויף און גענומען שרייען אויף פראַנצויזיש:

— קינדער קומט אַראָפּ. דאס זענען זשאַנ־ דאַרמען! ?

זיי האָבען פּרובירט מיך אָפּזוכען, אָבער זיי האָבען מיך נישט געפונען.

זיי זענען דאָרט געבליבען. איך בין אַנגע־ לעגען ביז 4 ביינאַכט. אויפ'ן גאַס האט געשטורעמט די זשאַנדאַרמען זענען געקומען און אַרויס פון שטוב, אַלעס צובראָכען, געזונגען, אָבער אַרום 4 האָב איך דערהערט אין גאַס קלאַפּען די מיליטערישע פּוֹיק. איך האב פערשטאַנען, אַז איך קען אַרויס איך האב דורכגעבראָכען אַ לאָך און דאָך און זיך אַראָפּגעלאָזען.

— פאַרוואָס, קינד, ביסטו נישט געווען, דורך דער שטוב?

דערוויף ענטפערט דאס יונגעלע מיט די טרער'ס:

— ווייל, ווען איך זעה מיינע עלטערען טויטע, האַלט איך אויך ביסלעכווייז זיי געפאַלען אַ טויטער.

אַזוי רעדט אַ קינד.

• • •

— אַז איך בין אַראָפּ, האט שוין דאָס הויז אַנגעהויבען ברענען. פייערלעשער זענען אָנגעקו־ מען. איך בין געווען איינגאַנצען אַנגערויכערט. כמעט נאַקעט און פערבלוטיגט. איך בין צו צו אַ סאָלדאַט: —

— פיהר מיך צו מיין משפּחה! —

דער סאָלדאַט האט מיך אָפּגעפיהרט צו מיין פעטער. דאָרט בין איך געבליבען.

איך האב גאָרנישט געקענט רעדען. געוויינט האב איך אויך נישט. מען האט מיר געזאָגט:

— דיינע שוועסטער לעבען נישט.

— און פאָפּאַ! מאַמאַ!

— פערוואונדעט!

מען האט מיר נישט געוואָלט זאָגען.

אויף מאָרגען האט דער פעטער ראובן געבראַכט מיר אַ שטיקעל פון אַ פערבלוטיגטער פּיזשאַמאַ און פון אַ פערבלוטיגט לייבעל און מיך געפרעגט:

— דערקענסט דאס?

— יאָ, דאס איז דאָך פאַפּאַס.

— מען האט עס מיר געגעבען אין שפּיטאָל. ער איז פערוואונדעט.

איך האב נישט געגלויבט. אָבער אַ קליינע האָפענונג איז מיר געבליבען.... איך האב דאָך גע־ זעהן ווי מען האט פאַפּאַ איבערגעבויגען דעם האַלז. איך האב מעהר גאָרנישט געפרעגט. אָבער אויף מאָרגען האב איך אויפגעעפענט די צייטונג:

— פאַפּאַס נאָמען איז געווען צווישען די טויטע.

איבער פוילן

פון יעקב לעשצינסקי

וואס מעהר איך פאהר אַרום איבער די שטעט און שטעטלעך פון פוילען, אַלץ מעהר ווערט מיין נשמה איינגעוויקעלט אין מרה שחורה און טרויער. און וואס מעהר מיר קומט אויס צו טרעפען זיך מיט דער יוגענד, אַפילו מיט דער, וואס שטייט אין אַ וועלכער עס איז קעמפענדיגער פּאַרטיי, אַלץ געדיכטער ווערט די האָריגע מרה שחורה, אַלץ טי־ פער די פערצווייפלונג.

פערשטייט זיך, אַז עס איז אַ גרויסער חילוק, צווישען דער יודישער אָרימקייט אין ווילנע און אין וואַרשע. אין וואַרשע איז די פּרוי גרייט אַריבערצו־ טרייבען דעם מאַן אין באַנקראָט און אין זעלבסט־ מאָרד, אַבי אַרויסצוגיין שפּאַצירען אין אַ פעלץ. און קומט מען איינמישען ווינטער קיין וואַרשע און מ'מאַכט אַ שפּאַציר איבער די יודישע גאַסען, מוז מען זיך שטאַרק וואונדערן איבער דער גרוי־ סער צאָהל פעלץ־דאַמען, פון דעם ערשטען בליק קען זיך אויסווייזען, אַז די האָריגע פעלצען זענען אַ סימן אויב נישט פון גרויסער רייכקייט, איז כאָטש פון פערמעגליכקייט.

קומסטו אָבער אין דער יודישער קהלה, ווער־ סטו געוואויר, אַז מעהר פון אַ העלפט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין וואַרשע איז נישט אימ־ שטאַנד צו צאָהלען 5 זל. אַ יאָהר עטאַט. אַ גאַנץ פירטעל פון דער בעפעלקערונג צאָהלט קוים מיט צרות ביז צעהן זלאָטעס אַ יאָהר. די גבירים מאַכען קוים אויס צוויי פּראָצענט פון דער גאַנצער יודי־ שער בעפעלקערונג. דער שמאָלער בריק פון באַ־ לעבאַטים צווישען די גבירים און קבצנים ווערט אַלץ שמעלער און שמעלער, און דערפאַר ווערט די מאַסע קבצנים אַלץ ברייטער און ברייטער.

און קומסטו אין סוחרים־פעראיין, ווערסטו געוואויר, אַז די באַנקראָטען האַלטען אין איין וואַק־ סען, אַז די פּרוּקען־פעלצען זענען געבאָרגט, גע־ נומען אויף וועקסלען, וועלכער דער מאַן קרעכצט אויס און פון וועלכע די קינדער דאַרען איין. און נישט איין מאָל זעהט מען אין וואַרשע אַן־ אַלמנה אין אַ גוטען פעלץ און אין אַ שיינעם שוואַר־ צען שלייער גייט נאָך דער לויה פון איהר מאַן, וואס איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, ווייל ער האט נישט געהאַט מיט וואס צו צאָהלען די וועקסלען. צווישען וועלכע ס'איז אויך געווען דער פעלץ־ וועקסעל.

זאָל אונז דער לייענער מוחל זיין, וואס מיר האָבען זיך אַזוי לאַנג אָפּגעשטעלט אויף די דאַמען־ פעלצען, דאס איז איינער פון די סאַמע כאַראַק־ טעריסטישסטע שטריכען פון יודישען דלות, און קאָנגרעס־פוילען בכלל. וואָרום דער אָפענער דלות דער אָפּגעריסענער קבצן, דער צובראָכענער מאָ־ נאַבילן, כאָטש ער מאַכט אויס אַ געוואַלדיג גרויסען פּראָצענט, איז ער נישט טראַגיש, וואָרום ער איז שוין געוואוינט צו זיין לאַגע. דאָס איז שוין געוואָרען דער נאָרמאַלער צושטאַנד זיינער. ער איז אַזוי זיך אויפגעוואַקסען מיט'ן הונגער און מיט'ן באַקעט גיין, אַז נאָך אַביסעל מעהר הונגערן איבעראַשט נישט און נאָך אַ לאָך אין די שיך מאַכט קיין שום איינדרוק נישט. טראַגיש איז די לאַגע פון'ם מיטעל־קלאַס מענשען, וואס בעהאַלט אונטערן פעלץ פון זיין פרוי דעם דלות, וואס וויל איבערהאַלטען זיין קרעדיט מיט'ן פעלץ, וואס קנייפּט די באַקען, אַז די פאַרב אין פּנים זאָל שטיין, און סוף כל סוף טרעגט ער זיך אויף אויפ'ן גאַרטעל אַהער וואַרפט זיך אַראָפּ פון פינפטען שטאָק.

אט דער מיטעלשטאַנד, וואס אין קאָנגרעס־ פוילען האַנגעלט ער זיך נאָך וואַרפט זיך נאָך, זוכט נאָך אַ רעטונג, גלויבט נאָך נישט אין זיין לעצטגילטיגען אונטערגיין, אָט דער זעלבער קלאַס איז אין ווילנער געגענט שוין אַזוי פער'חלש'ט, אַזוי אויסגעמאַטערט און אויסגעהונגערט, אַז ער קעמפט כמעט נישט, ווייל ער האט שוין פער־ לוירען יעדער גלויבען אין אַ בעסערען עתיד. אָ־ בער חוץ דעם שפּילט דאָ די פּרוי נאָך אַ געוויסע

ראָליע: די ווילנער ליטאָוויטשקע איז גאָר אַן־אַנדערער סאָרט יודענע. וואָסער פּרוי טראַכט עס דאָרטען וועגען אַ פעלץ? און גאַנץ ווילנע איז מסתמא נישטאָ אַזוי פיל פעלצען, וויפיל אויף איין יודישער גאַס אין וואַרשע.

די ליטאָוויטשקע איז גרייט פון זיך צו שניי־ דען שטיקער, אַבי גרינגער מאַכען דעם מאַן דעם עול פון פּרנסה. און אויב שוין יאָ אַ בּיזעם בגד קומט עס דעם מאַן, וואָס מוז קומען צווישען מענ־ שען, וואָס מוז פיין אויסזעהען. וואָס קען זיך נישט ווייזען אין געקלעטשטע ווי אַ בעטלער. אָבער זי, די יודענע, קען גיין אין מאַרק אַ'ביסל מאַנטעל, וואָס מ'האט איהר געמאַכט נאָך פאר דער מלחמה, נאָך צו דער חתונה.

די אָרימקייט אין ווילנער געגענט גרענעצט זיך מיט פשוט'ן הונגער. די דאָרפישע בעפעל־ קערונג, וועלכע מאַכט דאָ אויס העכער אַכציג פּראָצענט פון דער גאַנצער בעפעלקערונג, בעאַ־ בייט די ערד נאָך אַזוי אַלטפּרענקיש, ווי צוריק מיט הונדערט יאָהר. די גרעניצענישען זענען נישט־ טיגע. דער פּויער און די פּויערטע וועבען נאָך אַליין לייוונט און טהון זיך אָן אין כמעלניצ־ קי'ס צייטען.

דער דאָרף קויפט נישט, און דער שטעטעל שער קרעמער גייט אויס, צאַנקט, האָרט און טיי־ קענט איין, אַמאָליגע יאָהרען פלעגען די קינדער זיך צולויפען: ווער קיין אַמעריקע, ווער קיין אַר־ גענטינע, ווער קיין קיעוו און אָדעס און ווער קיין וואַרשע און לאָדז, פּינסק, ווילנע און אַנדערע שטעט האָבען אויך איינגעשלונגען אַ סך יוגענד פון דער פּראָווינץ, מ'האט געשיקט געלד אין שטעטעל, און מ'איז אַליין אויך געקומען צוריק מיט געלד און מיט ברייטע שכל, מיט ברייטע לעבען־פיהרונגען און מיט ברייטע לעבען־אַפּעטיטען. עס איז געווען אַ שטענדיגער צושטראָם און אָפּשטראָם פון מענשען, וואס האט דעם לעבען געמאַכט פרישער, ריהרעווו־ דיגער, רייכער און פּלוטיגער.

עס איז אויפגעקומען דער בייער גביר מיט די קינדער־סטודענטען, מיט אַ דאָקטאָר אַנ'איידעם

די עקזאַמענס אין אַלע 7 קלאַסען
האָבען זיך שוין אנגעהויבען
ס'ווערען אָנגענומען שילער און שילערינס
פון 3 ביז 6 יאָהר אין פרעבלשול
6 „ 14 „ „ שולע
דער פּראָגראַם
פון אונזער שול איז אַ פאַראייניגונג פון
צוויי וועלטען: דער הייניטיגער מאָדערנער
שול מיטן אַמאָליגען ליטווישן חדר מתוקן.
איינשרייבונגען טעגליך פון 9—2 נאָכמ.
אין דער 7־קל. שולע
קאַצענעלסאָן = נאַחומאָוו
פּאָמאָרסקאַ 20. טעל. 177-01.

מיט אַ מאַכטער אַנאַכראָנישטיקע, ס'זענען אויסגע־ וואַקסען די ערשטע צוויי שטאַרקיגע הייזער און די ערשטע אמת'ע גבירים. אין דער גרויסער שטאָט איז טאַקע אויסגעוואַקסען אין משך פון צוויי צענ־ דליג יאָהר אַ גאַנץ ברייטער קלאַס יודישע גרויס און מיטעל־בורזשואַזיע: רייכע וואַלד־סוחרים; רייכע פאַבריקאַנטען; רייכע קרעמער־האַנדלאָניקעס; מיטעלע אונטערנעהמערס; פערמעגליכע בעל־ מלאכות; מיטעלע קרעמערס, דער יודישער צייט־ דאַקטאָר, די אַקושערקע, דער פאָטאָגראַף, דער לעהרער זענען געוואַקסען אין צאָהל און אין וואוהל זיין, און דאס האט אויך געהייסען אַ בענייאונג, אַנ'אַפּפרישונג פון יודישען לעבען.

דאס אַלץ האט זיך איצט אָפּגעשטעלט, איז פערגליווערט געוואָרען. נאָך ערגער — די יודישע בעפעלקערונג, אַ מעהר רוהרעוודיגע און אויך אַ מעהר עקשנות'דיגע, האט זיך נישט אַזוי גיך אונ־ טערגעוואָרפען ווי די דאָרפישע, זי וויל בשום אופן נישט קריכען צוריק אין נאָרע, צוריק אין לאָך, צוריק אין די לייזונגענע הויזען, צוריק צו די בולבעס יעדען טאָג און צום מאָגען, וואָס אָט־אָט בלייבט פון איהם קיין זכר נישט.

האָבען יודען געצויגען פון זיך די קליי און ווייטער געשיקט די קינדער אין אוניווערזיטעט, ווייטער אַרויסגעגעבען דאָקטוירים, אַקושערקעס, צאָהן־ דאָקטוירים, געבילדעטע מעכטער; ווייטער געפיהרט אַנ'אַרט לעבען, ווי אָרים און אָרים וואָלט נישט אויסגעלאָשען געוואָרען דער פייער, און ווי דער אָרום וואָלט נישט אַריינגעפאַלען אין חלשות־צו־ שטאַנד.

דער יודישער ביטעל בערוועגט זיך געוואָהר פון אין אַלע זייטען, האט געמיינט מיט וועקסלען צו פערבייטען פאַקטישע ווערטען, מיט איינצו־ רעדעניש'ען פערבייטען די ווירקליכקייט. און דער חורבן איז געוואָרען נאָך טיפער און גרעסער. מ'איז געבליבען זיצען מיט די געבילדעטע זיהן און טעכ־ טער און מיט די סטודענטען, אָהן יעדער האָפענונג צו געפינען פּרנסה פאַר זיי. די וועקסלען האט מען אַזוי לאַנג איבערגעשריבען און איבערגעגעבען פון האַנד צו האַנד, אַז מ'איז געבליבען ביי ליידיגע קראָמען און ביי קאַלייקע־געמאַכטע וועקסעל־פאַפּיר. און איצט האט מען אַראָפּגעלאָזט די הענד, פערלוירען דעם מוט, אויפגעגעבען די האָפענונגען און מ'איז אַריינגעפאַלען אין פערצווייפלונג און מרה־שחורה.

און ווען איך זעה, ווי די אויגען ציטערן זיך אָן ביי אַ יונגען בחור'ל, ווען ער דערהערט אַ גוטע בשורה וועגען בית־אַ־ביראָשאָן; ווען איך זעה, ווי הונדערטער יודישע באַלעבאַטישע מיידלעך גייען האַקען און זעגען האָלץ, ווייל זיי גרייטען זיך פאָה־ רען קיין ארץ־ישראל; ווען איך זעה, ווי אַ גרופּע אוניפאָרמירטע ביתריסטען קלעבען בלעטלעך, אַז ווער עס גיט געלד אויפ'ן קרן־קימת איז אַ פער־ רעטער; און ווען איך זעה אַ בעגייסטערטע אַרבעי־ טער־פערזאַמלונג, היסטעריש בעגייסטערט פון שבאָה צו די ציוניסטען — איז ווי פערשידען זיי אַלע זאָלען נישט זיין און ווי פערשידען זיי זאָלען נישט פיהלען, טראַכטען און דענקען, שרייט פון זיי אַלע אַרויס איינע און דיזעלבע פערצווייפלונג: די גרויסע פערצווייפלונג און בעדענקליכקייט, פון העגבען אין דער לופטען, פון פערלוירענעם גלייכ־ געוויכט, פון נשמות, וואס צאַפּלען זיך צווישען לעבען און טויט, פון נשמות, פערשפּאַרטע אין פינסטע־ קעלערס, וואס פיהלען אָבער נאָך, אַז זיי זענען מיט געוואַלד פערשפּאַרט און מ'מוז זיך אַרויסרייסען.

אַזוי פיהלט זיך די יוגענד, די עלטערע מענ־ שען, אָבער האָבען אנגעבויגען די קעפּ און קרעכ־ צען, גייען אין קלויז מיט אַ קרעכץ און קומען צוריק מיט אַ זיפץ; בלייבען טרויעריג אַפילו שבת און יום־טוב; זעהען אויס דערשלאָגען און פער־ לוירען, אָהן קאַמף און אַפילו אָהן פּראָטעסטען.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

העכסטע צייט צו שאפן דאס יודישע „קאלא" אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער

ס'איז שוין נאך די וואהלען צו דער לאדזער האנדווערקער-קאמער. ס'איז איבעריג איצט ארומצורעדען דעם ענין צי די וואהלען און נאמינאציעס זענען בכלל אויסגעפאלען לויט די וואונשען און פערלאנגען פון דעם יודישען האנדווערקער-כלל. ס'איז איבעריג איצט צו רעדען וועגען דעם, אז די יודישע האנדווערקער זענען בעוולה'ט געווארען אפילו לויט דעם אפמאך, וואס איז געשלאסען געווארען צווישען די צענטראלע יודישע און נישט יודישע האנדווערקער-ארגאניזאציעס. ס'איז איבעריג איצט צו דערמאנען די „אקציעס", וועלכע זענען געפיהרט געווארען דורך די יודישע האנדווערקער-אנפיהרער בעת די וואהלען — ס'וועט זיך שוין גארנישט ענדערן.

איינס איז געבליבען צו זאגען, די יודישע האנדווערקער אין לאדז און אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע האבען בעצאהלט רבי-געלד פאר דעם אלעם, וואס זיי האבען ביז איצט געטון. די פארגאנגענהייט דארף זיין א לעהרע פאר דער צוקונפט. ס'טארען זיך נישט מעהר איבערחזר'ן די פאטאלע פעהלערן, וועלכע זענען געמאכט געווארען, דורך וועמען עס זאל נישט זיין, ווען אלס פאלגען דער פון זענען בעוולה'ט געווארען די יודישע האנדווערקער-אינטערעסען.

אויף 25 ראטמענער אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער האבען מיר קוים 8 יודישע וואס שטעהט נישט אין קיין שום פערהעלטניש צו דער צאהל יודישע האנדווערקער-ווארשטאטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע, וועלכע ווערט ארומגענומען דורך דער לאדזער האנדווערקער-קאמער, אבער, ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען וועט זיך דאס אנדערש נישט מעהר לאזען מאכען. לעת עתה זעהען מיר נאך נישט די געוועהלטע און נאמינירטע יודישע ראטמענער זאלען א טראכט טון אז דער טערמין פון דער ערשטער קאנסטיטואירענדער זיצונג איז שוין זעהר נאהענט און מען דארף זיין צו איהר צוגעגרייט.

ס'האנדעלט זיך קודם-כל וועגען דער פערזאן פון פרעזידענט פון דער קאמער, וועלכער וועט געוועהלט ווערן און די יודישע ראטמענער קענען און דארפען האבען אן איינפלוס ביי די דאזיגע וואהלען, ס'האנדעלט זיך וועגען די וואהלען צו דער פערוואלטונג, וואו יודען טארען בשום אופן נישט בעוולה'ט ווערן, ס'מוז געוועהלט ווערן א יודישער וויצע-פרעזידענט, ס'מוז אויך געוועהלט ווערן א יודישער מיטגליד אין דער פערוואלטונג; ס'האנדעלט זיך ווייטער אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער וועגען וואהלען א סעקרעטאר (א דירעקטאר) פון דער קאמע, דאס איז א זעהר און זעהר וויכטיגער אמט, מיט וועלכען די יודישע האנדווערקער קומען כסדר אין בעריהרונג, ביי דער בעשטימונג פון א דירעקטאר פון דער האנדווערקער-קאמער מוזען די יודישע ראטמענער אויסאיבען זייער איינפלוס, ווייל אין דער היגזיכט האבען די יודישע האנדווערקער אין לאדז בשעתו שוין געהאט צו זינגען און צו זאגען...

דאס זענען די איינליייטונגס-ארבייטען פון דער קאמער, די וויכטיגסטע רעאלע ארבייטען קומען ערשט שפעטער און דאן איז זיכער נויטיג די קאנסאלידאציע פון די יודישע ראטמענער, די פלאנמעסיגע און נישט צופעליגע כאאטישע ארבייט.

צו דעם צוועק דארף געשאפען ווערן אן איינהייטליכע קערפערשאפט פון אלע געוועהלטע און נאמינירטע יודישע ראטמענער, אן איינהייטליכע „קאלא" איז א לעבענס-נויטווענדיגקייט, אויב די יודישע האנדווערקער אין לאדז ווילען נישט פערלירען דעם לעצטען ביסעל איינפלוס אויף די ארבייטען פון דער האנדווערקער-קאמער.

לעת-עתה זעהט מען אבער נאך גארנישט. די יודישע ראטמענער האבען אפילו נאך נישט אפגעהאלטען קיין איין בעראטונג, זיי האבען זיך אפילו נאך נישט צווישען זיך בעקענט. די נייע ראטמענער קענען נאך אפילו נישט די טעכניק פון דער טעטיגקייט אין דער האנדווערקער-קאמער און ממילא האט מען זיך נאך נישט צוגעגרייט וועגען דער ערשטער קאנסטיטואירענדער זיצונג, צו וועלכען מ'קען נישט קומען נישט צוגעגרייט אין אהן פריהערדיגע אונטערהאנדלונגען.

ס'איז די העכסטע צייט צו שאפען דאס „קאלא" פון יודישע ראטמענער אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער.

י. האנקין

די קרעדיט-פאסטולאטען פון האנדווערקערטום

בעמיהונגען אין דער „באנק גאספאדארסטווא" קראיאוועגא

דער פערבאנד פון די האנדווערקער-קאמערן האט אונטערגענומען שריט, אז אין דער „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" זאל געשאפען ווערען א ספעציעלע אפטיילונג פאר האנדווערקער-קרעדיט. די דאזיגע אפטיילונג וואלט געהאט פאר אן'אויפגאבע אדורכצופיהרען א פלאנמעסיגע קרעדיט-אקציע.

די האנדווערקער-פאסטולאטען אין היגזיכט פון דיסקאנטא-קרעדיטען צילען:

1) צו פערקלענערען דעם פראצענט-זאץ פון דיסקאנטא-קרעדיטען ביז 4 פראצענט א יאהר.

2) רעדיסקאנטא פון האנדווערקער-וועקסלען, וועלכע זענען נישט פערזעהען מיט קיין זשירעס.

3) אנערקענען נייע 3 מיליאן זלאטעט דיסקאנטא-קרעדיט ספעציעל פאר האנדווערקער-ווארשטאטען, וועלכע פיהרען אויס בעשטעלונגען פאר רעגירונגס און זעלבסטפערוואלטונגס-אינסטיטוציעס, אדער ארבייטען אויף עקספארט.

4) פערטיילען 3 מיליאן זלאטעס פון די נייע קרעדיטען דירעקט דורך דער „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" צווישען פינאנציעל פעראנטווארטליכע האנדווערקער, וועלכע ווילען קרעדיט איבער 1000 זלאטעס.

אויפן געביט פון לאנג און מיטעל-טערמיניגע קרעדיטען וואלטען די קרעדיט-בעדערפעניששען פון דעם האנדווערקער געקענט בעפרידיגט ווערען דורך שאפען א ספעציעלען האנדווערקער-פאנד פון 20 מיליאן זלאטעס. דער פאנד וואלט בעשטאנען פון 10 מיליאן קרעדיט אויף 2 און א האלב יאהר, 5 מיליאן אויף 5 יאהר און 5 מיליאן אויף 10 יאהר. דאס אפצאהלען די דאזיגע קרעדיטען דארף פארקומען אין 10 ראטעס. די קרעדיטען אויף 2 און א האלב יאהר דארפען בעשטימט ווערען אויף צילען, וועלכע זענען פערבונדען מיט אננעהמען בעשטעלונגען און עקספארט-ארבייט. דאגעגען די 5-יעהריגע און 10-יעהריגע קרעדיטען דארפען געגעבען ווערען אויף אינוועסטיציעס אין די האנדווערקער-ווארשטאטען.

די דאזיגע קרעדיטען דארפען פערטיילט ווערען 50 פראצענט דורך די קאמונאלע קאסעס און קאאפעראטיווע בענק און 50 פראצענט דורך דער „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא". די פראצענטירונג דארף נישט זיין העכער ווי 3 פראצענט א יאהר.

ווען דארף מען א הסכמה פון געריכט אויף זאיענטשעס?

בלויז אויף אדורכצופיהרען זאיענטשעס ביינאכט דארף דער קאמארניק א הסכמה פון געריכט. דאגעגען אויף א פערזענליכער רעוויזיע אין די קעשענעס און שענק פון בעל-חוב דארף דער קאמארניק קיין ספעציעלע הסכמה פון געריכט נישט האבען.

איינשרייבען אין האנדעלס-ביכער

קען מען נאר אין דער פוילישער וואלוטע

אין הסכם מיט די פארשריפטען פון נייעם האנדעלס-קאדעקס, וועט איינגעפיהרט ווערען א זעהר וויכטיגע ענדערונג, וועלכע האט א גרויסע בעדייטונג פאר דער ווירטשאפטליכער וועלט.

צום סוף פון הייגטיגען יאהר וועלען האנדעלס-טראנזאקציעס און ריכטיג געפיהרטע ביכער די קענען איינגעשריבען ווערען נאר אין דער פוילישער וואלוטע.

אזוי ארום וועלען די האנדעלס- און אינדוסטרי-אונטערנעהמונגען, וועלכע שליסען טראנזאקציעס אין אויסלענדישע וואלוטעס, פערפליכטעט זיין זיי איבערצורעכענען בעת'ן איינשרייבען אין די ביכער אויף פוילישע זלאטעס.

האנדווערקער וועלען אויך האבען דאס רעכט

אויף לאוניקעס אין די ארבייטס-געריכטען

לויט דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון יאהר 1922 וועגען ארבייטס-געריכטען, האבען די האנדעלס-קאמערן און לאנדווירטשאפטליכע קאמערן געהאט דאס רעכט פארצושטעלען זייערע קאנדידאטען אויף לאוניקעס און פערטרעטער אין די ארבייטס-געריכטען. די האנדווערקער האבען אזא רעכט נישט געהאט און האבען עד-היום נישט קיין לאוניקעס אין די ארבייטס-געריכטען.

זייט ס'זענען ענטשטאנען די האנדווערקער-קאמערן האבען זיי זיך אנגעהויבען צו בעמיהען, אז אויך זיי זאלען האבען דאס רעכט אויף לאוניקעס און פערטרעטער אין די ארבייטס-געריכטען.

איצט האט דאס מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ פונאנדערגעשיקט די ווירטשאפטליכע זעלבסטפערוואלטונגען א נייעם פראיעקט וועגען ארבייטס-געריכטען, וואו די האנדווערקער-קאמערן וועלען גלייך מיט אנדערע האבען דאס רעכט אויף לאוניקעס און פערטרעטער.

הייזער-שטייער לויט'ן פאקטישען דירה-געלד

זעהר א וויכטיגער אורטייל האט לעצטענס ארויסגעטראגען דאס העכסטע געריכט.

אויב דער הויז-ווירט פערקלענערט דאס דירה-געלד אויף נידעריגער פון דעם פרינציפיעלען דירה-געלד, ווי עס איז געגאנגען אין יוני 1914 דארף מען דעם שטייער פון הויז צופאסען צום פערקלענערטען דירה-געלד. אויב דאס הויז בעניסט פון לאקאטארען-שוץ.

אזוי איז דער אורטייל פון העכסטען געריכט דריטע פאלאטע, פון 29 יאנואר 1934, נומער 9868 – 32.

ווי בעוואוסט, האבען ביז איצט די שטייער-אמטען זיך נישט גערעכענט דערמיט, וואס די ווירטסלייט האבען פערקלענערט דאס דירה-געלד און האבען די שטייערן ווייטער גערעכענט לויט דעם גרויסען דירה-געלד.

קריסטליכע פריזיערס פערלאנגען אפען צו האלטען די אנשטאלטען אום זונטאג

די קריסטליכע בעקער און פריזיער האבען אפגעהאלטען פערזאמלונגען צי בעקערייען און פריזיער-אנשטאלטען דארפען ארבייטען אום זונטאג אדער נישט.

נאך א גאנצע רייה קאנפערענצען איז בעשלאסען געווארען איינשטימיג, אז די בעקער זאלען זיך נישט בעמיהען וועגען ערלויבען זיי צו ארבייטען אום זונטאג, דאגעגען די פריזיערס זאלען מאכען בעמיהונגען, אז מ'זאל זיי ערלויבען צו ארבייטען זונטאג פון 8 ביז 11 פריה.

נייע פערוואלטונג אין דער שאכטל-מאכער-קארפאראציע

אונטערן פארזיץ פון ה' זשארנאווסקי איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער קארפאראציע. אויפ'ן פארשלאג פון די פערזאמעלטע איז די אוועקגייענדע פערוואלטונג אויסגעדריקט געווארען צוטרוי. דער בעריכט איז דורך די פערזאמעלטע גענומען געווארען צו קענטניש.

די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט.

סטארשי: זשארנאווסקי, פאדסטארשעס: ראטענבערג, קראכמאלניק און בוימאן. פערוואלטונג: גאטשאל, פאקטאר, קליין, בארקאווסקי אלבאסטער און פערלמוטער. רעוו. קאמיסיע: קאזלאווסקי הארטשטארק און קוטנאווסקי.

געגען דער קאנקורענץ פון טיורמע-ווארשטאטען און פאך-שולעס

די האנדווערקער-ארגאניזאציעס האבען זיך געווענדעט מיט א מעמאריאל צום האנדעלס-מיניסטעריום. דער מעמאריאל ווייזט אן אויף דער נויטווענדיגקייט אויסצוארבייטען א פעראָרדנונג, וועגען די ארבייטען אין די טיורמע-ווארשטאטען און פאך-שולעס, וועלכע זענען געווארען זאיינסאך פראָדוקציאנס-ערטער און שאפען א גרויסע קאנקורענץ פאר די האנדווערקער.

100 קריסטען און 23 יודען

נאמינירט אין 16 האנדווערקער-קאמערן אין לאנד

ס'איז פערעפענטליכט געווארען די אפיציעלע רשימה פון די נאמינירטע מיטגלידער צו די 16 האנדווערקער-קאמערן אין גאנצען לאנד.

פון דער צאהל נאמינירטע יודישע מיטגלידער איז צו זעהן, אז די קאנסאלידאציע מיט די קריסטליכע האנדווערקער איז געווען א גרויסער דורכפאל צום שאדען פון די יודען, אז די יודען זענען געבליבען אין א בישטיגער מינדערהייט.

אויף דער אלגעמיינער צאהל 123 נאמינירטע מיטגלידער אין די 16 האנדווערקער-קאמערן, זענען אריין 23 יודען. אין דער ביאליסטאקער האנדווערקער-קאמער – אויף 8 מיטגלידער 1 יוד, אין בריסקער – אויף 6 מיטגלידער 2 יודען, אין לובלינער – אויף 8 מיטגלידער 2 יודען, דאס זעלביגע אין לעמבערגער, אין לאדזער אויף 10 מיטגלידער 3 יודען, אין ווילנער – אויף 6 מיטגלידער 2 יודען, אין וולאצלאוועקער – אויף 10 – 2, אין טארנאפאלער – אויף 6 – 1, אין סטאניסלאוואווער אויף 7 – 1, אין נאוואגרודקער – אויף 6 – 2, אין לוצקער – אויף 6 – 1, אין קעלצער – אויף 10—3, אין קראקאווער אויף 8 מיטגלידער 1 יוד.

שטאטישע היפאטעק-מאראטאריום

וועט זיכער פערלענגערט ווערען

פון זיכערע קוועלען גיט מען איבער, אז דאס היפאטעק-מאראטאריום אויף שטאטישע הייזער, וואס ענדיגט זיך שוין דעם 1. אקטאבער, וועט בעשטימט פערלענגערט ווערען.

אלע בעמיהונגען פון די היפאטעק-בעזיצער, אז מ'זאל ביים פערלענגערן דאס היפאטעק-מאראטאריום פעראָרדנען, אז א געוויסער טייל פון חוב זאל באלד אפגעצאהלט ווערען – האט נישט געהאט קיין ערפאלג. דאס היפאטעק מאראטאריום וועט פערלענגערט ווערען אויף די גאנצע סומעס.

ס'איז אבער נאך נישט גענוי בעקאנט אויף וואס פאר א אופן עס וועט פארקומען די איצטיגע פראלאנגאציע. עס ווערט בעהאנדעלט די פראגע, אז ביים היפאטעק-מאראטאריום זאלן אריינגעפירט ווערן א גאנצע רייה בעשטימונגען, לויט וועלכע די הויזווירטען זאלען קענען אפצאהלען טיילווייז זייערע חובות.

איין פלאן איז, אז די הויזווירטען זאלען במשך פון א געוויסער צייט קענען אויסצאהלען זייערע היפאטעק-חובות מיט ליסטעס פון די שטאטישע קרעדיט-געזעלשאפטען. עס איז אויך פערהאן א פלאן, אז היפאטעק-חובות, וואס זענען שוין צאהלבאר, אדער וואס האבען קורצע טערמינען זאלען ווערען פערוואנדעלט אין לאנגע טערמינען אויף 10 ביז 5 יאהר אויסצוצאהלען אין קליינע ראטעס.

גענויערעס וועגען דער פערלענגערונג פון היפאטעק-מאראטאריום וועט בעקאנט ווערען אין דער נאהענטסטער צייט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 28 יז אלול תרצ"ד

אויגוסט
זון-אויפגאנג 4.37
זון-אונטערגאנג 7.38

„וויזא" וועט עקסמיסירט ווערען דורך דער קהלה

טערמין פון דער עקסמיסיע איז בעשטימט געווארן אויפ'ן 3 סעפטעמבער

אונטערן פארזיץ פון פרעזעס מינצבערג איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער פערוואל־טונג נאך די פעריען. נאכדעם ווי ס'איז איבער־געלייענט און אנגענומען געווארען דער פראטאקאל פון דער פריהערדיגער זיצונג איז מען צוגעטרעטן צו דער טאג-ארדנונג.

צוליב דעם וואס די סטאראסטווע האט פער־קלענערט פערשידענע פאזיציעס אין בודזשעט זענען אויך פערקלענערט געווארען די פאזיציעס אין ערשטען און צווייטען טייל פון עטאט-רעגיס־טער. די קהלה האט זיך געווענדעט צו דער סטא־ראסטווע, אז די עטאט-סומען זאלען צוריקגעשטעלט ווערען. די סטאראסטווע האט צוגעשיקט א מעל־דונג, אז די ווענדונג פון דער קהלה איז בעריק־זיכטיגט געווארען. גלייכצייטיג מאכט די וואיע־וואודזטווע אויפמערקזאם, אז ס'וועלען נישט טא־לערירט ווערען קיין שום בודזשעט-איבערשריי־טונגען.

ס'איז גענומען געווארען צו קענטניש די מעלדונג פון אדוו. גאלדבערג, אז דער ענדגילטי־גער טערמין פון עקסמיסירען דעם פרויען-פעראיין „וויזא" פון קהלה-הויז אויף שענקעוויטשא 26 איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 3 סעפטעמבער. ס'איז בעשלאסען געווארען די עקסמיסיע אויסצופיהרען.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען צו געבען די פערוואלטונג פון דער ווילקער שוהל אנ'ער־לויבניש צו נעמען וואסער אין קהלה-פלאץ אויף זגאדזשיע 58.

אין קאמיטעט פאר די ענינים פון דער יו־דישער מלאכה זענען דעלעגירט געווארען פרעזעס מינצבערג, דאקטאר גלאטמאן און ה' ראובן האפמאן.

די ווענדונג פון די שוחטים, אז מ'זאל זיי אלס קהלה-בעאמטע בעפרייען פון עטאט-צאהלען איז דורך דער פערוואלטונג אלס גרונדלאזע אפגע־ווארפען געווארען.

ס'איז אויך אפגעווארפען געווארען די ווענ־דונג פון דער תלמוד-תורה „מחזיקי הדת", אז מ'זאל איהר פעדדינגען א לאקאל אין קהלה בנין אויף פאמארסקא 19.

ווייטער איז אפגעווארפען געווארען דער פארשלאג פון דער תלמוד תורה „אהבת תורה", אז די קהלה זאל די אינסטיטוציע איבערנעהמען;

ס'איז אויך פרינציפיעל אפגעזאגט געווארען די ווענדונג פון די יורשים פון יחיאל יצחק בער־מאן ז"ל, צו פערקויפען זיי נאך א פלאץ נעבען דעם קבר פון זייער פאטער, כדי זיי זאלען דארט קענען אויפשטעלען א אוהל.

אויף בעשפייזען די קינדער אין דער קהלה שער תלמוד תורה איז בעשטימט געווארען 100 זל. א חודש.

נאכדעם ווי ס'זענען אנגענומען געווארען די קאסע בעריכטען פארן חודש מאי און יוני און ס'זענען בעטראכט געווארען א גאנצע רייהע לויפענדע ענינים איז די זיצונג געשלאסען געווארען.

צוליב פערציג גענז...

פערשארפט די בעציהונגען צווישען דער קהלה-פערוואלטונג מיט'ן ראבינאט

אין דער קהלה קאכט זיך איצט מיט א מעשה פון פערציג גענז, און מיר ווייסט צו די מעשה מיט די גענז וועט נישט פערשארפען די בעציהונגען צווישען דער קהלה-פערוואלטונג מיט'ן ראבינאט. 3

די היסטאריע פון דער געשיכטע איז אזא מעשה:

בידוע איז ביי אונז אין לאדז פערווערט פלייש און עופות פון פרעמדער שחיטה. די גענד־לערס און שעכטערס מוזען דעריבער שעכטען בא־אין די שעכט-הייזער, אין געגענפאל ווערען די גע־שאכטענע עופות קאנפיסקירט

מאכט זיך א מעשה: דער סאניטאר-אמט פיהרט די טעג אדורך רעוויזיעס אין די יאטקעס און עופות געוועלבער, און אין איין יאטקע געפינט מען פער־ציג גענז, וואס זענען געשאכטען געווארען ביי א ווינקעל-שוחט, די גענז זענען קאנפיסקירט געווארען.

(4) לכתחילה האבען די גענז געזאלט אוועקגעשיקט ווערען פאר די קרבנות פון דער פערפלייצונג, באר מחמת דעם, וואס די עקספעדיציע האט געדארפט קאסטען מעהר פון דעם ווערט פון די גענז, האט דער סאניטאר-אמט בעשלאסען צו פערטיילען די גענז, 20 פאר „בוהן לחם" און 20 פאר די יודישע יתומים-הייזער. דער גענזלער האט אפילו געפרובט פראטעסטירען ס'האט אבער גארנישט געהאלפען.

האט איהם די מעשה שטארק פערדראסען, און פערדראסען האט איהם אויף די שוחטים, וואס צוליב זיי האט ער געהאט א היזק. האט ער זיך געווענדעט צום ראבינאט וועגען א דין-תורה, מיט די שוחטים, דער ראבינאט האט אויסגעהערט די בקשה, און די טעג איז טאקע פארגעקומען א דין תורה צווישען דעם גענזלער מיט פערטרעטער פון די שוחטים. האט דער ראבינאט אויסגעהערט די טענות פון ביידע צדדים, און צום סוף געפסקענט, אז דער גענזלער האט א גערעכטע טענה, און בע־שלאסען אז די שוחטים דארפען דעם גענזלער צו־ריקצוצאהלען דעם היזק, דער גענזלער האט זיך געמוזט מתחייב זיין אז מהיום והלאה וועט ער מעהר נישט שעכטען ביי די ווינקעל-שוחטים.

דערוויסענדיג זיך פון דעם פסק-דין, האבען די שוחטים געמאכט א געוואלד, מ'האט גענומען פראטעסטירען. האט זיך דערפון דערוואוסט די קהלה-פערוואלטונג, און אויפסניי געווארען א ויצעקו. דאס וועט דאך דינען פאר א ביישפיל פאר אנדערע גענזלערס, וואס שעכטען אויך ביי ווינקעל-שוחטים.

נו, טוט זיך איצט אין דער קהלה אויף טיש און אויף בענק. די שוחטים פערלאנגען אז דער פסק זאל נאך אמאל דערווידערט ווערען, און דער גענזלער האלט זיך ביים פסק בית-דין, און ווי מ'שמועסט וועט דער ענין בעטראכט ווערען אויף א ספעציע־לער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

שרעקליכע בוי-קאטאסטראפע אין אזארקאוו

3 ארבייטער דערהרג'עט געווארען, 3—שווער פערוואונדעט

(2) א גרעסערע גרופע בוי-ארבייטער איז די לעצטע טעג געווען פערנומען ביים איינלייגען אנ'אלטען פאבריק-בנין פון דער שלעסער-מאנופאק־טור אין אזארקאוו.

די ערשטע טעג איז די ארבייט צוגעגאנגען נארמאל, אבער נעכטען איז פלוצים איינגעפאלען דער פאבריק-קוימען, און אנגעמאכט א שרעקלי־כען חורבן.

פון די שווערע שטיקער קוימען זענען אויפן ארט דערהרגעט געווארען די ארבייטער אנדזשעי פאדגורסקי, וואצלאוו אורבאניאק און נאך איינער, וועלכענס געהויער נאמען עס איז נאך דערוויל נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

שווער פערוואונדעט זענען געווארען די ארבייטער: אלפרעד רעבעקע, טעאפיל אדאמקע־וויטש און יאן יארטשינסקי.

אויפן ארט פון דער קאטאסטראפע זענען תיכף אנגעקומען פון לאדז פארשטייער פון דער מאכט.

אזויווי מ'האלט. אז אין דער קאטאסטראפע איז שולדיג דער טשעשלער-מייסטער, א געוויסער יוזאפאוויטש – איז ער ארעסטירט געווארען.

די ווייטערדיגע אויספארשונג איז אין גאנג.

אויב דער דאקטאר וויל מעהר

א שידס-געריכט ביי דער לאדזער דאקטוירים-קאמער

(2) אויפן יסוד פון א מיניסטעריאלער פער־ארדענונג איז ביי דער לאדזער דאקטוירים-קאמער (פיערצקיעגא 9) געבילדעט געווארען א שידס-געריכט, די אויפגאבע פון וועלכע עס וועט זיין צו ליקווידירען שטרייט-פראגען צווישען דאקטוירים און פאציענטען אויפן געביט פון האנאראר און אין פאלען פון נישט-געוויסענהאפטען היילען א. א. וו.

פאר'ן ארויסווארפען א סעקוועסטראטאר

בעקומט פאטער און זוהן צו זיצען א האלב יאהר אין טורמע

(2) דעם 12. פעברואר ה. י. איז אין משה גאש'ס געוועלב אין קאנסטאנטין געקומען א סעקוועסטראטאר, בכדי צו פערנעהמען זיין מעבעל פאר נישט-בעצאהלטע שטייערען.

משה גאש צוזאמען מיט זיין זוהן דוד האבען גענומען, און – ארויסגעווארפען דעם נישט אנגענעהמען גאסט... און ערשט מיט דער הילף פונ'ם פאליציאנט איז דעם סעקוועסטראטאר גע־לונגען צו אדורכפיהרען די ליציטאציע.

דער פאטער מיט'ן זוהן זענען דעריבער אוועקגעשטעלט געווארען פאר'ן געריכט, און ביידע האבען זיי בעקומען א פסק-דין – צו זעקס חדשים טורמע.

נאכ'ן מארד אין טאנץ-זאל

(2) דער מערדער זיגמונט וואיטשיק, וועל־כער איז ארעסטירט געווארען נאכ'ן ערמארדען אין זאכאריאשעס טאנץ-זאל עדווארד פאוועלטשיק'ן, האט דערקלערט, אז זיין פערברעכען איז ער בע־גאנגען, מחמת ער האט זיך געטשעפעט צו זיין כלה.

זאכאריאשעס טאנץ-זאל איז פער'חתמע'ט געווארען.

בעקער-קורס אין לאדז

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, איז דער בע־קער-צעך אין לאדז צוגעטרעטען צו ארגאניזירען אין אייגענעם לאקאל אויף פאדלעשנע 1 ספעציע־לע צובילדונגס-קורסען פאר בעקער-געזעלען וועגען ענינים פון היגיענע, גוט באקען א.א.וו.

די קורסען זאלען געעפענט ווערען דעם 1 אקטאבער ה. י.

PROSZKI
«KOWALSKINA»
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
KONIECZNIE ZE ZNAKIEM
„SERCE W PIERŚCIENIU"
FABRYKA CHEM.-FARMAC. AP. KOWALSKI, WARSZAWA

רעפרעזענטאנץ-טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאס 27 טעלעפאן 112-25
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.
היינט, 9.30 אווענד
נייעסטע אויפפיהרונג פון דער שאס-אפערעטע
מיכאל מיכאלעסקא'ס
די טשארדאש פירשטין
מיט מ. מיכאלעסקא און פאניא רובין אין די הויפט-ראלען.
מארגן מיטוואך. 9.30 אמנהמטליכע פרמיען דער גאנצער פארטער 1 זל.
דער לעצטער טאנץ
מיט מיכאל מיכאלעסקא אין דער הויפט-ראלע.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

היינט, ד. 28 אויגוסט וועט אין לאקאל פון דער מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט פעט־ריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר דער פ.ק.או. לאדז שטאט 2 צו דער קאמיסיע דארפען זיך מעלדען די פאבאראווע פון יאהר־גאנג 1913 וועלכע האבען זיך צוליב וויכטיגע סיבות נישט געקענט שטעלען ביז איצט צו די קא־מיסיעס און די פאבאראווע פון עלטערע יאהר־גענג, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צו מיליטער-דינסט אויב זיי האבען דער־האלטען באמטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטא־טישער סטאראסטווע און וואוינען אויפן שטח פון די 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13, און 14 פאליציי־קאמיסאריאטען.

צו דער קאמיסיע מוז מען צושטעלען א פאס אדער א דאקומענט מיט א פאטאגראפיע.

אינטערווענץ פון הרב הארצשטארק

וועגען בעפרייען יודישע עדות אין די ימים טובים

הרב ר' הערצעל הארצשטארק האט געהאט א אינטערווענץ ביים פרעזעס פון שטאטישען גע־ריכט, צו בעפרייען יודישע עדות אין די ביידע טעג ראש השנה, יום כפור, אין די ערשטע טעג סוכות און די אנדערע טעג סוכות. דער פרעזעס האט מסכים געווען די עדות צו בעפרייען אין די ימים-טובים. דער, וואס האט שוין דערהאלטען א „ווזוואניע". דארף אפגעבען א ביטע אין געריכט (אהן שום ? פ י אהל) וועט ער בעפרייט ווערען פון שטראף.

סוף פון די אורלויבען

אין די היגע שטאט-געריכטען

(2) בידוע זענען דעם 1 ד.ח. אפגעשטעלט געווארען שטראף-פראצעסען און טיילוויז ציווילע פראצעסען – מחמת די „אורלויבען" פון די ריכ־טער אין לאדזער שטאטישען געריכט.

פון שבת, דעם 1 סעפטעמבער הויבען די געריכטען ווידער אן נארמאל צו ארבייטען.

דער פערבאנד פון יודען אנטיילנעמער

אין קאמף פאר פוילענס בעפרייאונג טיילט מיט, אז דער סעקרעטאריאט געפונט זיך אויף פאמארסקא 46/48. איז טעטיג דינסטאג און שבת פון 6 ביז 9 אווענד און ערלעדיגט אלע לוי־פענדע פראגען, און נעמט אויף אן נייע מיט־גלידער.

א שותף פון 5,000—10,000 זל.
ווערט געזוכט
צו אנ'איינגעפיהרטע מעכאנישע פאבריק, וואס בעזיצט די נייעסטע מאשינען. די פאבריק איז טעטיג א גאנץ יאהר. דאס געלד מיט פערדינסט איז גע־זיכערט. אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. פון דער צייטונג אונטער „Fabryka"

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. דאנצער זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), ס. גארפיין (פילסודסקי 54), י. כאנדזינסקי פיעטרקאווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא־28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניאנא 75).

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע
נעהמט אן פון 8—12 בייטאג, 4—6 און פון 7—8.

דעפ. יצחק גרינבוים קומט דאנערשטאג קיין לאדז

פון ווארשא איז דערהאלטען געווארען א ידיעה אז דעפ. יצחק גרינבוים, מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע און לייטער פון עליה־דעפארטאמענט פון דער יודישער אגענץ אין ירושלים, וועלכער ווײלט איצט אין ווארשא אויף דעם 11־טען לאנד צוזאמענפאהר פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, קומט דאנערשטאג, קיין לאדז. און וועט האלטען א רעפעראט וועגען דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם און אין ארץ־ישראל.

פראטעסט-שטרייק פון די דא-מען-מאגאזין-ארבייטער

מאנטאג איז געווען אין פארגעקומען אין אלד־געמיינעם באקלייד־פעראיין (פילסודסקיעגא 50) א פערזאמלונג פון דאמען־מאגאזין ארבייטער, וואס איז בעטראכט געווארען די לאגע אין פאך און די פרובען פון די מייסטעריס צו פערערגערען די ארבייטס־בעדינגונגען (די רייסען פון לוין און פער־לענגערען דעם ארבייטס־טאג). נאך די רעדעס פון די „היה“ סטאלארסקי, לאוועגדא, קאלסקי א.א. איז בעשלאסען געווארען אז אויף מיטוואך ווערט פראקלאמירט א צ׳איינטאגיגער פראטעסט - שטרייק פון אלע דאמען־מאגאזין־ארבייטער.

אין דער הערבסט-זון

דער הינער „וואגאן־לי־קיק“ ארגאניזירט א 2 וואכענדיגען אויספלוג פון קאטאוויץ קיין בודא־פעשט, וויען, וופנעדיג, לידא, אטען, בוקארעשט אין דער צייט פון 1. ביז׳ן 13 אקטאבער און דערנאך 5 טאג אפרוהע ביים ים. די קאלקולאציע בעווייזען, אז אן אײנצעלנער מענש זאל ווען מאכען אזא אויספלוג וואלטען זיי געמוזט בעצאלען 1400 זל.

„וואגאן־לי־קיק“ ארגאניזירט דעם דאזיגען אויספלוג צו 480 זלאטעס פון א פערזאן, אין פולמאן וואגאנעס, בעקוועמע קאבינעס אין דער רעמאנטירטער שיף „פאלאניא“, אויפענטהאלט אין די בעסטע האטעלען און בעסטע ערנעהרונג.

דער אויספלוג וועט מאכען איבער 7,800 קילאמעטער מיט דער באהן, 5 טעג אויפ׳ן ים און וועט בעזוכען 4 לענדער.

דאס איז די ערשטע אימפרעזע אין דעם מין און וועט געהען אונטער׳ן נאמען „אויף די כוואלעס פון אטלאנטיק“.

אינפארמאציעס און איינשרייבונגען אין „וואגאן־לי־קיק“, פיעטריקאווער 64, טעל. 170-77.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־
קראנקהייטען, מענער־שוועכע־בעהאנד־
לונג און מעכטוועלע בעראטונג.
אלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. ווגמאג פון 9—1 בייטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשיצנע־פרייזען.

אויסגעטרוקענט איז שוין די ערד,
לאמיר אויסטרוקענען די טרערען...
צי העננט שוין אין דיין לאקאל אנ׳אפצייכנונג (נאלעפקע) וואס בעשטעטיגט, אז דו האסט דיך בעשטייערט
לטובת די קרבנות פון דער פערפלייצונג?
OSCHŁA JUŻ ZIEMIA OSUSZMY ŁZY

מאם נאשטשיע...
שטראפען פאר פרויען, וואס זענען זיך מקצר ימים ושנים — אין די פעסער

(2) די לאדזשער מאכט האט לעצטענס פעסט־געשטעלט, אז פרויען ענדערען זיך אפט וייערע יאהרען אין די פעסער.

פערשטייט זיך, אז זיי מאכען זיך נישט עלטער, נאר יונגער, — ווייל מ׳זאגט, אז ס׳איז סגולה צו געוויסע זאכען.

אזוי זענען אין דער אפטיילונג פאר עווי־דענץ פון דער לאדזשער בעפעלקערונג לעצטענס פערהאלטען געווארען עטליכע אזעלכע „איבערגע־ארבייטע“ דאקומענטען.

דער עיקר מאכען זיך איבער די יאהרען דינסטמיידלעך און ארבייטערינס.

די שולדיגע אין דעם ווערען איבערגעגעבען דער פראקוראטור.

געוואלט אונטערצינדען א מיהל
ווייל קאנקורענטען האבען איהם דערצו אנגערעדט

(2) נעבען דער מיהל פון אברהם אינפעלד אין אזארקאוו האט מען צוערנעכטען ארעסטירט עפיס א פערדעכטיגען פערשוין, וועלכער האט זיך דארט א לענגערע צייט ארומגעדרייט.

מ׳האט איהם פערהאלטען, און בעת׳ן קרייז־פערהער האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער הייסט פעליקס סאבאנסקי — אויך פון אזארקאוו — און אז ער האט זיך געקליבען אונטערצוצינדען אינפעלדס מיהל.

צוגערעדט צו דעם האבען איהם — ווי ער האט דערקלערט — די אינהאבער פון דער אזאר־קאווער פאראווער מיהל יוזעף און פערדינאנד גאידיס, וועלכע האבען איהם פערזעהן מיט א פעקעל יאגד־פולווער, א דורכגאייקטען באוועל־קנויט און צוויי פלעשער מיט נאפט און בענזין.

פאליציי האט אונטערגענומען א שטרענגע אויספארשונג, צי שטימען סאבאנסקיס ווערטער מיט דער ווירקליכקייט.

ארעסטירט 5 שיכורים-סקאנדאליסטען

(2) נעכטען אינדערפריה איז אויף לעגאנ־הארד־פלאץ פלוצים דערשינען א גרופקע שיכורע מענער און פרויען, וועלכע האבען אנגעהויבען צו מאכען סקאנדאלען און שלאגען די קרעמער.

דער עלטערער פשאדאוניק פון 13 קאמי־סאריאט, לאמטשינסקי האט זיי געוואלט פערהאל־טען. אבער זיי האבען איהם געשטעלט א העפ־טיגען ווידערשטאנד.

דאן האט דער פשאדאוניק ארויסגערופען פאליציי־הילף, און מען האט ארעסטירט 5 פון די סקאנדאליסטען: יוזעף פילעצקי מיט זיין פרוי ווערוניקא (קרוטשא 27), סטאניסלאוו ביקאלסקי מיט זיין פרוי סטאניסלאווא (פיאלקאווסקיעגא 37) און זיגמונט איוואטאוויטשען (זשגאווסקא 24).

די פרויען האט מען נאכ׳ן פערהער פריי־געלאזט, אבער די מענער זענען געבליבען אין ארעסט.

צוויי זעלבסטמארדען

(2) אין טויער פון הויז אויף 28 קאניאווער שיסער־פולק 71 האט זיך גענומען דאס לעבען דורך פער׳סמ׳ען זיך מיט א גרויסער דאזע זאלק־ויער, די היימלאזע און ארבייטסלאזע העלענא דאמשעק.

מ׳האט זי אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל, וואו זי איז גלייך געשטארבען.

• • •

(2) אויף זגוישא 16 האט זיך גע׳סמ׳ט א געוויסע לעאקאדיא באבינסקא. אויך זי האט מען אין א גוסס׳ן צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א גנבה

(2) אויף פאמארסקא 44 האט מען אוועק־געגנב׳עט ביי רחל כבראש פערשידענע מלבושים, וועש און אנדערע חפצים פאר אנ׳ערך 2,000 זלאטעס.

PALESTYNA,
EGIPT, SYRJA,
TURCJA, GRECJA, RUMUNJA
6 wspaniałych wycieczek.
Koszt całkowitego uczestnictwa
od zł. 830.—
Informacje i zapisy we wszystkich placówkach
ORBISU
Wyjazd wycieczek 10 października.

אויבער-קאנטאר ד. קוסעוויצקי אין בית התפלה פון „פילהארמאניע“

דער בעוואוסטער אויבער־קאנטאר ה׳ ד. קו־סעוויצקי, וועלכער בעזיצט א הערליכע לירישע טענאר־שטימע מיט א רייכער מוזיקאלישער קול־טור, וועט דאווענען די הײ־יאהריגע ימים נוראים אין „פילהארמאניע“ מיט א פערשטארקטען כאר אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיריגענט ה׳ י. רובין.

די „פריילכע פאראדע“ איז „באגאטעלא“

היינט ווערט ווייטער געגעבען אין רעוויו־טעאטער „באגאטעלא“ פיעטריקאווער 94, דאס שטארק־אויסגענומענע פראגראם א.נ. די „פריילכע פאראדע“ מיט דעם ווארשאווער אנסאמבל אונטער דער אנפיהרונג פון משעסלאוו סקאניעטשני.

היינט ווערט געשפילט 2 מאל, 8 און 10 אווענד. אויסער דעם קומט פאר 5 א זייגער נאכ־מיטאג א קאנצערט אין גארטען אויסגעפיהרט דורכן ארקעסטער פון „באגאטעלא“.

געזעגנונגס-קאנצערט פון לאלא פאלמאן

שבת דעם 1־טען סעפטעמבער ד.י. קומט פאר אין העלענאז דער געזעגענונגס־קאנצערט פון דער בעליבטער פאלקס־זינגערין לאלא פאלמאן. דער פראגראם וועט בעשטעהן פון די בעסטע און שענ־סטע לידער פון די בעסטע און שענסטע לידער פון איהר רייכען רעפערטואר. אין קאנצערט בעטייליגט זיך דער קינסטלער־מענער כאר פון „הזמיר“ אונ־טער דער לייטונג פון פראפ. י. זאקס.

DR.
L. Czarnożył
וואוינט יעצט אויף
62 פיעטריקאווער 62
און נעהמט אן פון 9.30 ביז 10.30 פארמיטאג
און פון 4—6 נאכמ.
ספעצ. האריץ־קראנקהייטען

דער אריער-פאראגראף

ר. איזראעל

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

20 1

די גרעפין האט זיך נישט אריינגעלאזען ווייט קיין דיסקוסיע מיט קאנען, ווייל זי האט בעהאלטען, אז ער איז ווירקליך אראפ פון זינען. זי האט איהם צוגעפיהרט ביז אין צענטער פון דער שטאט מינ־כען, האט אויף א ווײלע אפגעשטעלט דעם אויטא און האט ארויסגעלאזען קאנען, אהן צו געזעגענען זיך, אהן א ווארט צו פערלירען, איז די גרעפין, וואס שנעלער אוועקגעפאהרען מיט כזעם אויטא, איבערלאזענדיג קאנען אין מיטען גאס.

קאן איז געשטאנען ווי צומישט, ער איז שוין מעהר נישט געוואוינט געווען צו דער שטארקער בעוועגונג אין די גאסען. ער האט נישט געוואוסט וואוהין ער זאל געהען און וואס ער זאל אנהויבען צו טון. די דורכגעהער האבען איהם גער־שטויסען פון אלע זייטען און ערשט איצט האט ער זיך געכאפט, אז ער שטעהט אין מיטען גאס אין א פרעמדער שטאט. האט נישט קיין היים, האט נישט קיין פריינד און א חוץ דעם ווערט ער געזוכט דורך מוזענדער בלוט־הונד, וועלכע ווילען איהם אומברענגען.

ער האט זיך געלאזען געהען מיט׳ן שטראם שפאצירענדע. ס׳איז געווען צווישען טאג און נאכט. די אווענד־טונקעלקייט האט זיך אלץ מעהר געלעגט אויף די גאסען פון דער גרויסער שטאט. און עס האט זיך געדוכט, אז באלד וועט אלץ איינגע־הילט ווערען אין א געדיכטער פינסטערניש און ס׳וועט זיך אפשטעלען די גאנצע בעוועגונג, א טויטע שטילקייט וועט בעהערשען אלץ ארום אזוי, אז אפילו דער געדאנק וועט זיך אפשטעלען.

ס׳איז אבער נישט אזוי געווען, באלד האבען זיך איבער באלד אנדערען אנגעהויבען צו בעל־ויכטען ... ווייזען דא און דארט קינסטליכע פייערלעך, און איינעם אין דעם צווייטען געוועלב האבען זיך אנ־געצונדען לאמפען אין די פענסטער. באלד האבען זיך אויך אנגעצונדען די גרויסע עלעקטרישע גאסען־לאמפען און באלד האט זיך בעוויזען ליכ־טיגקייט אין די פענסטער פון די פריוואטע הײ־זער, אזוי ווי ס׳וואלט נאך איבערגעענדערט גע־ווארען די דעקאראציע האט ווייטער אלץ זיך בע־וועגט אזוי פריהער, אפשר נאך שטארקער און מיט מעהר טעמפא.

קאן איז געגאנגען לאנגזאם שריט נאך שריט, אליין נישט וויסענדיג וואוהין ער געהט. ער האט זיך אליין אפגעגעבען א חשבון דערפון, אז קיין שום פלענער קען ער זיך נישט מאכען, אז ער מוז זיך פערלאזען אויפ׳ן ריינעם צופאל, וועלכער האט זיך טאקע באלד אונטערגערוקט. שטעהענדיג ביי איינעם פון די שויפענסטער האט זיך צו איהם דערנעהנטערט א יונגערמאן, לויט׳ן אויסזעהען האט מען נישט געקענט וויסען ווי אלט ער איז. מאג־מענטעטוויין האט זיין אויסזעהען געמאכט דעם איבער־דרוק, אז דאס איז נאך גאר א יונגעל. מאמענטען־ווייז ווידער האט מען בעקומען דעם איינדרוק, אז מ׳האט פאר זיך א דערוואקסענעם מענשען. דער דאזיגער פערשוינדעל האט זיך דערנעהנטערט צו קאנען און איהם געפרעגט:

— קענט איהר מיר, מיין הער, זאגען ווי מ׳געהט דא צום בייערישען באהן־הויף?

— איך האב קיין אהנונג נישט, איך בין דא אויך א פרעמדער.

— ענטשולדיגט האט דער יונגערמאן גע־זאגט און געוואלט אוועקגעהען, קאן האט איהם אבער פערהאלטען און גלאט אזוי אין דער וועלט אריין געפרעגט:

— וואוהין ווילט איהר דען פאהרען?

— איך האב געוואלט פאהרען אין א קליין שטעטעל, וואס רופט זיך אולם.

— אולם? האט זיך קאן געוואונדערט.

— פארוואס וואונדערט איהר זיך אזוי?

— א מאדנע צופאל, איך בין ערשט פון דארט געקומען.

דאס יונגעל האט אויספארשעריש אנגעקוקט קאנען.

— איך בין נישט קיין דייטש, האט דאס יונ־געל געזאגט, איך בין אויס פוילען, איך קען נישט די דאזיגע געגענד. איך קען נישט דייטשלאנד.

— און וואס פאר א געשעפטען האט איהר אין אולם, האט קאן געזאגט, בעקומענדיג וואס מעהר צוטרוי צו דעם יונגעל.

— איך האב דארט א געוויסען ענין צו ער־לעדיגען, האט דער יונגערמאן, צעהלענדיג יעדעס ווארט, מוירא־האבענדיג אנ׳איבעריגעס ווארט ארויסצו־רעדען.

— צו וועמען? האט קאן ווייטער געפרעגט, דוכט זיך מיר, אז איך קען כמעט אלע איינוואוינער פון אולם.

— צו א געוויסען אלפרעד בעהמע.

קאן האט זיך ווידער בעמוזט צוריקציהען.

— אלפרעד בעהמע? האט ער איבערגע׳חזר׳ט דאס איז דאך א זעהר אנגעזעהענע פערזענליכקייט אין אולם.

— כ׳האב געהערט וועגען דעם, אבער איך מוז זיך נאכפרעגען ווי אזוי איך וועל קומען אויפן באהנהויף.

— קומט, איך וועל מיטגעהען, האט קאן ווערענדיג אינטריגירט דערמיט, וואס אזא פוילישער יונגעל האט פאר א געשעפטען מיט אלפרעד בעה־מע, וואס ער איז אומזיסט געקומען פון פוילען אהער, איך וועל אויך געהען צום באהנהויף, ווייל איך האב סיי־ווי־סיי נישט וואס צו טון, איהר זענט דאך דא איינגאנצען פרעמד און איך וועל אייך קענען עפעס בייהילפיג זיין.

— איך דאנק אייך, איך וועל מיך שוין דער־פרעגען, דערווייל דארף איך נאך נישט קיין הילף.

קאן איז דערווייל מיטגעגאנגען מיט דעם יונ־געל, אויפ׳ן וועג האבען זיי כמעט גארנישט גע־רעדט, זיי האבען זיך בלויז דערפרעגט צום ביי־ערישען באהנהויף, וואוהין זיי זענען באלד אנ־געקומען. די בעוועגונג איז געווען זעהר גרויס, מענשען האבען זיך געאיילט צו דער באהן, די, וועלכע זענען אנגעקומען האבען זיך געאיילט, וואס גיכער צו קומען אין שטאט אריין. נאר קאן האט זיך נישט געהאט וואס צו איילען. ער האט נישט געהאט וואס צו טון, ער האט געוואלט ארויסבע־קומען פון דעם יונגענמאן צוליב וואס ער פאהרט קיין אולם און האט צו לייטענאנט אלפרעד בעה־מע, וועלכער איז דער סימבאל פון היטלערישער ווילדקייט און געמיינקייט. קאן האט געטראכט, אז אפשר האט דער צופאל שוין געוואלט באלד אין די ערשטע מינוטען, אז ער זאל זיך צונויפ־טרעפען מיט אימיצען, וועמ׳ס ס׳זאל איהם קענען צונוץ קומען אין זיין געפלאנטער אקציע.

— אייער הער אלפרעד בעהמע איז דאך א זעהר אנגעזעהענער טוער אין די נאציאנאל־סאציאליסטישע רייהען.

— איך האב געהערט דערפון, האט דאס יונגעל געזאגט און איינגעקוקט זיך גענוי אין קאנס פנים, האט ער איבערגעפרעגט.

— צי זענט איהר א יוד?

— יא, האט קאן געענטפערט.

— אויב אזוי האט איהר דאך נישט קיין גרויסע הנאה פון די נאציס.

— געוויס נישט.

— און איך אויך נישט האט דער יונגערמאן געענטפערט. איך האב ווידער אנדערע טענות, הגם איך בין נישט קיין יוד.

— ס׳זענען פערהאן זעהר פיל נישט־צופרי־דענע, האט קאן געזאגט.

— אויב איהר האט אויך טענות צו די נאציאנאל־סאציאליסטען, טא נאך וואס־זשע פאהרט איהר צו אלפרעד בעהמע, וואס פאר א ענינים האט איהר מיט איהם צו ערלעדיגען.

(פארטזעצונג קומט)

ראַדיאָ=ווינקעל

ימים נוראים-תפילות אויף די ראַדיאָ-כוואַליעס

אין דער פרעסע האָבן זיך באַוויזן ידיעות וועגן דער סענסאַציאָנעלער טראַנסמיסיע פונ׳ם פוילישן ראַדיאָ פאַר די יודען אין אמעריקא, בעת וועלכער דער אויבערקאַנטאָר גרשון סיראָטאַ וועט אויספיהרען דעם „ונתנה תוקף“ און „אתה נגלת“.

די טראַנסמיסיע פונם דאָזיגן רעליגיעזן קאָנצערט איז שוין ענדגילטיג בעשטימט געוואָרען אויף שבת צו נאַכט דעם 8 סעפטעמבער, 11,46 אין אָוונט. די שפּעטע שעה איז אויסגעקליבן געוואָרען צוליב דעם, וואָס אין אמעריקא איז דעמאָלס די בעסטע צייט פון הערען ראַדיאָ (6 אָוונט)

אין דעם דאָזיגן קאָנצערט נעמט אויך אָנטייל דער גרויסער כאָר פון נאָזשיקס שוהל אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטן דיריזשאָר ה׳ דאַווידאָוויטש.

כדי אויך די יודישע ראַדיאָ הערער אין פוילען זאָלען קאָנען הנאה האָבן פון סיראָטאָס פראַכטיגער נגינה וועט זיין קאָנצערט טראַנסמיטירט ווערען אויך אויף אַלע ראַדיאָ-סטאַציעס אין פוילען.

אין אמעריקאַ וועלען דעם קאָנצערט טראַנסמיטירען 90 ראַדיאָ סטאַציעס. אזוי ארום וועלען די יודען פון גאַנץ אמעריקא פון ניו יאָרק, טשיקאַגאָ, ביז סאַן פראַנציסקאָ און האָליוואוד קאָנען הערען די טראַנסמיסיע פון פוילישן ראַדיאָ לכבוד אונזער ניי יאָהר.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	86.50
3 פּראָצענטיגע	בוידאָוולאַנע		—	44.00
4 „	דאָלאַרובקא		—	53.60
7 „	סטאַבילאַציע (אמ.)			69.63
5 „	וואַרשאַווער ס.-ב. 1934			61.25
5 „	לאָדזער	„	„	53.00
ענגלישער פונט	—	—	—	26.43
דאָלאַר אָפיצ.	5.21	נישט אָפיצ.	—	5.16
גאָלד-דאָלאַר	—	—	—	8.92
גאָלד-רובל	—	—	—	4.60
דייטשער מאַרק	—	—	—	1.98

מעלדונג

אַלגעמיינער פראָפ. לאַנדעס פעראיין פון בעקלייד אַרבייטער אין פוילען אָפּט. 2, אין לאָדז פּילסודסקיעגאָ 50.

אַכטונג, דאַמען מאַגאַזין אַרבייטער!

מיטוואָך דעם 29 אויגוסט 11 פריה קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל פּילסודסקיעגאָ 50 אַ פערזאַמלונג פון אַלע דמען-מאַגאַזין אַרבייטער א.ד.ט. אונזער ענטפער אויף דעם אַנגריף פון די מייסטערס. אַלע אַרבייטער דאַרפען אומבעדינגט קומען!

די פאַך-קאָמיסיע
פון דאַמען-מאַגאַזין אַרבייטער.

נייע געזעצן

שטייער-הנחות פאַר נייע בנינים

אין הסכם מיט דער אויספיהר-פעראָרדנונג פון פינאַנץ-מיניסטער פון 7 יוני 1934 ווערען די לעצטענס פעראָפענטליכטע הנחות אָנגעוואָנדען נאָר לגבי די בנינים, וועלכע זענען און וועלען ווערען אויפגעבויט, אַרויסגעבויט אָדער צוגעבויט אין משך פון 1 אפּריל 1933 ביזן סוף יאָהר 1940.

וואָס שייך די איבערגעבויטע בנינים, קוים זענען דורכדעם נישט צוגעקומען קיין פרישע שטאָקן אָדער נייע טיילן, האָבן זיי נישט קיין רעכט אויף הנחות.

ווער ס׳וויל געניסען פון די דערמאָנטע הנחות מוז דערלאַנגען צו דער שטייער-מאַכט אַן אַנטשפּרעכענדע בקשה, צו וועלכער ס׳מוזען צוגעלייגט ווערען פאָלגענדע דאָקומענטען:

1) דערלויבעניש צו בויען, 2) דער בעשטעטיגטער פּלאַן, 3) אַ בעשטעטיגונג, אז דער בנין איז אַ נייער, אַנ׳אַרויפגעבויטער אָדער אַ צוגעבויטער, אז ס׳איז ערלויבט געוואָרען דעם בנין צו בענוצען און ווען מ׳האָט זיך מיט איהם אָנגעהויבן צו בענוצען.

די בקשה מוז אַריינגעטראָגען ווערען אין משך פון 60 טעג, רעכנענדיג פון דער דאַטע, ווען מ׳האָט דעם בנין אָנגעהויבן צו בענוצען אפילו טיילווייז. בכדי צו בעקומען די הנחות פאַר די ביז איצט אויסגעפערטיגטע בנינים – קאָן מען דער לאַנגען בקשות אויסנאַמלעך ביז׳ן סוף פון לויפענדען יאָהר.

די אויסגערעכנטע בעשטימונגען זענען נוגע שטייער פון אומבעוועגליכע גיטער.

איצט וועגן הכנסה שטייער. די הנחה בעשטעהט אין דעם פרט אין דעם, וואָס די הכנסה פון אַזאַ אָביעקט איז פריי פון שטייער און פון דער אַלגעמיינע הכנסה מעג מען אָראָפּרעכנען די בוי=קאָסטען אויפ׳ן נייעם בנין. אין ערשטען פאַל טראָגט די הנחה אַנ׳אַזוי גערופענעם אָביעקטיווען כאַראַקטער ד.ה. זי איז צוגעבונדען צום בנין אַזוי, אַז יעדער אייגענטימער פון הויז האָט אויף דער הנחה רעכט, דאַגעגען די צווייטע הנחה איז אַ ריין אָביעקטיווע ד״ה בלויז דערזעלבער, וועלכער האָט דאָס הויז אויפגעבויט געניסט פון איהר נאָכמעהר אפילו, ווען דאָס הויז איז שוין איבערגעגאַנגען אין דריטע הענד האָט דערזעלבער ווייטער רעכט אויף דער הנחה.

סיי די הנחה בעפרייט צו ווערען פון שטייער פון אומבעוועגליכע גיטער פון הכנסה-שטייער סיי די רעכט אָראָפּצוציהען די בוי-קאָסטען פון דער אַלגעמיינער הכנסה גילט 15 יאָהר.

וואָס שייך די רעכט אָראָפּצוציהען די בוי-קאָסטען פון דער אַלגעמיינער הכנסה, דאַרף בעמערקט ווערען, אז אין דעם פאַל האַנדעלט זיך זיי וועגען די סומען, וועלכע זענען פערוואַנדען געוואָרען פון דער הכנסה אין געגעבענעם אָפּעראַציע-יאָהר אָראָפּגעצויגען קאָנען נישט ווערען די בוי-קאָסטען, וועלכע זענען געדעקט געוואָרען פון אייגענע פאָנדען, וואָס שטאַמען נישט פון דער הכנסה פון לויפענדען יאָהר און אויך נישט די סומען, וועלכע שטאַמען פון הלוואות.

די בקשות וועגען אַנערקענען די הנחה דאַרפען דערלאַנגט ווערען אין בעטרעפענדען פינאַנץ-אַמט אַמשפּעטסטענס ביזן טאָג, ווען ס׳לויפט אָפּ די רעקורס-צייט פאַרן בעגעבענעם שטייער יאָהר אויסמעסטונג.

זאַל „פילהאַרמאָניע“
נאַרוטאָוויטשאַ 20, טעל. 213-84.

נאָר געציילטע גאַסטשפּילן פון טעאַטער
„אַראַראַט“
קינסטל. אָנפ. משה בראָדערזאָן.

דינסטאג ד. 9.15 אָוונט

איינהייטליכע פרייזן (דער גאַנצער פּאַרטער 1 זל.
(דער גאַנצער באַלקאָן 50 גר.

לעצטע 3 טעג פון גרויסען לאַך-מאַנטאַזש א. נ.
„אַ געלעכטער אין אַ זייט...“
די שענסטע נומערן פון 30 פּראָגראַמען. רעזשיסירט פון ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער
מוזיק-לייטונג: ה. רובין
בינע-לייטונג: ב. שוואַרצשטיין
אדמ. לייטונג: מ. כאַן
קאָנפעראַנסיער: וואָל. גאַדיק

אַנאָנס! פרייטאג, ד. 31-טען פייערליכע פּרעמיערע! א. נ. אַנאָנס!
„לכבוד דעם היילינגן בים-באַם“. — בילעטען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע.

אַראָפּגעריסען אַ פּעהנדעל מיט אַ האַקענקרייץ

שבת בעת די ציקליסטען פערמעסטונגען „בערלין–וואַרשא“ האָט נעבען העלענאָוו, אימיצער פון המון אַראָפּגעריסען פון אַנ׳אויטאָ אַ פּעהנדעל מיט אַ האַקענקרייץ.

עס איז אַרעסטירט געוואָרען דער 18 יעהריגער יודישער אָנגעשטעלטער קאַליש. מ׳איז איהם חושד, אז ער האָט אַראָפּגעריסען דאָס פּעהנדעל.

אַ צושניטענער קערפּער אויף די שינעס

(2) אויף די באַהן-שינעס לעם קאָנין האָט מען נעכטען געפונען אַ צושניטענעם טויטען קערפּער פון אַנ׳אומבעקאַנטען מאַנספּערזאָן אין דער עלטער פון אומגעפעהר אַ יאָהר 30.

קיין דאָקומענטען האָט מען ביי איהם נישט געפונען.

עס ווערט געפיהרט אַנ׳אויספאָרשונג.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דינסטאג, ד. 28-טן אויגוסט 1934

6,30 פרימאָרגען אודיציע. 6,35 גראַמאָפאָן 6,38 גימנאַסטיק. 7,05 מאָרגען ידיעות. 7,25 פערשידענעס, 11,57 צייט סיגנאַל. 12,05 פּרעסע-איבערזיכט. 12,10 קאָנצערט. 12,30 עפענונג פון פליה-טורנע אין וואַרשאָ. 1 ידיעות פון טאָג 1,05 אודיציע פאַר קינדער, 1,20 פּליטען 1,55 פונ׳ם אַרבייטער מאַרק. 2 עקספּאָרט ידיעות 2,05 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס מאַרק. 4 לייכטע מוזיק. 5 פ.ק.אָ. קעסטעל 5,15 סאָליסטן קאָנצערט. 6 פאָרלעזונג. 6,15 פּאָפּולערער קאָנצערט פון ציעכאַטשינעק. 6,45 לאָדזער פּאָכט קעסטעל. 7 פערשידענעס, 7,15 לייכטע מוזיק, 7,50 ספּאָרט ידיעות. 8,00 געקליבענע געדאַנקען. 802 פראַגמענטען פון מיצקעוויטשעס „פאַן טאַרעאוש“ 8,12 „דזשידזשי“ – אָפּערעטקא אין 3 אַקטען, אין דער ערשטער פּויזע – אָוונד ידיעות אין דער צווייטער פּויזע – פּליטען. 10,15 פאָרלעזונג וועגן אויסנוצען וואַסער-קראַפט, 10,30 טאַנץ מוזיק. 11 קאָמוניקאַטע.

...

פון אויסלאַנד

8 לאָנדאָן, סימפ. קאָנצערט. 8 פּראַג, אָפּערעטקע. 8,10 וויען, קאָנצערט פון מאָצאַרט 8 בוקאַרעסט, סימפ. קאָנצערט 8,30 שטאָקהאָלם, אָפּערע „פאַוסט“, 8,45 מיילאַנד – „ווינער בלוט“ אָפּערעטקא פון שטרויס.

תּורה איז די בעסטע סחורה

פון דעם כלל האַלטען אפילו אויך שוין לאָדזער קאָמבינאַטאָרען

פערהאַן אויפ׳ן שטח פון דער שטאָט לאָדז קיין ע״ה צענדליגער תלמוד תורות. דער רוב פון אָט די דאָזיגע תלמוד תורות שטייען נישט אונטער קיין שום געזעלשאַפטליכער קאָנטראָל. זיי זענען געשאַפען געוואָרען דורך פּראַפעסיאָנעלע פעראיינס אינקאַסענטען בשותפות מיט אַ צוויי דריי אַנדערע יודען.

דער אופן פון זייער ענטשטעהונג און טעטיגקייט איז פאָלגענדער:

די איניציאַטאָרען לאָזען ביי אַ פּאַדאַניע-שרייבער צונויפשטעלען סטאַטוטען. שאַפען די נויטיגע צאָל אונטערשריפטען און געבען זיי אריין אין סטאַראָסטווע. באַלד נאָכדעם דינגען זיי אָפּ אויף עטליכע שעה אין טאָג אַ ווינקעל אין אַ חדר אָדער אין אַ שטיבעל. מ׳שלעפּט צוזאַמען אַ ביסעל קינדער, די צוויי יודען זעצען זיך מיט זיי אוועק קנעלען, דער דריטער שותף צום עסק, דער אינקאַסענט, בעשטעלט זיך אַ סטעמפּעל מיט קוויטאַנציע-בלאָקעל און לאָזט זיך איבער דער שטאָט שאַפען פאַר דער תלמוד תורה געלד.

אין די גוטע צייטען האָבן יודען נישט געפרעגט קיין קשיות און געגעבען געלד. ממילא האָבן אויך די דאָזיגע תלמוד תורות געמאַכט אַ לעבען. היינט לעבען איבער אויך די געזעלשאַפטליך-אַנערקענטע מאַרקאָווע תלמוד תורות אַ מורא דיגען קריזיס. אַלע זענען שולדיג דירה געלד פאַר לאַנגע קוואַרטלען. די מלמדים, לערערס און די סעקרעטאַרען האָבן שוין חדשים נישט געזעהען קיין לעבעדיגען גראָשען פאַר די אויגען אַזוי, אז כמעט אַלע דערמאָנטע אַנשטאַלטען שטייען פאַר דער סכנה זיך צו ליקווידירען.

שטעלט אייך פאָר, אַז גראָד אָט אין אַזאַ מאָמענט בעווייזען זיך אין די תלמוד-תורות צוויי אומבעקאַנטע „נויאיש“-נעקליידעטע יונגעלייט אָדער אַנ׳עלעגאַנטע פּריילין און נישט ווידענדיג קיין סך לייגען די געסט אוועק אויפ׳ן טיש 2 אָדער 3 קאָנאַקענדיגע הונדערטער און זיי זאָגען צו צו ליווערען פון זייערע רייכע מנדבים נאָך גאַנצע סעק גרויס געלד, פאַר דער טרחה פערלאַנגען זיי נישט מעהר, ווי אַ קליינינקייט: אַ לעגיטימאַציע און אַ זאַמעל-בלאָקעל.

די אויסגעהונגערטע מלמדים, דערזעהענדיג מיט איינמאָל אַזאַ אוצר אויפ׳ן טיש, ווערען אין גאַנצען צומומעלט. זיי וואָלטען גרייט געווען די געסט אוועקצוגעבען אַ האַלבע וועלט. וועלען זיי זיך אוועקזעצען לאַנג חכמענען איבער עפּעס אַ פּאַפּירעל. מ׳שרייבט גלייך אויס אַ בעפולמעכטיגונג און מ׳דערלאַנגט זיי אַנ׳אָפּגעשטעמפּעלט בלאָקעל און די חברה לאָזען זיך איבער דער שטאָט מאַכען געלד.

די קאָמבינאַציע ווערט געטריבען בזה אופן: די שווינדלער גייען אריין אין ערשטען בעסטען סאָדע=וואַסער-געוועלבעל און קלינגען אָן צום דירעקטאָר פון אַ פירמע (לויט׳ן טעלעפאָן-בוך) אין נאָמען פון דער תלמוד-תורה און ערקלערען איהם, אז ער איז בעשטייערט געוואָרען לטובת דער אינסטיטוציע, וועלכע ווערט אָנגעפיהרט דורך די אָנגעזעהענסטע היגע געזעלשאַפטליכע טוער, מיט אַ געוויסער סומע און, אז אָט שיקען זיי איהם גלייך צו דעם אינקאַסענט מיט אַ קוויטירונג און בעטען איהם אויפ׳ן אָרט דאָס געלט אויסצוצאָלען. אגב געבען זיי די דירעקטאָרען דעליקאַט אָנצוהערען, אז אין פאַל פון אַנ׳אָפּזאָג, וועט די יודישע עפענטליכקייט בעטראַכטען זייערע פירמען פאַר אַנטיסעמיטישע, היטלעריסטישע און דערפון ציהען די געהעריגע קאָנסעקווענצען (אַ רמז אויף באָיקאָט) אונטער אַזאַ דראָהונג עפּעגט מען די קאַסעס מען טיילט שפּענדען און די חברה׳לייט מאַכען אַ גאָלדען לעבען.

טייל וואַרפען נאָך פון צייט=צו=צייט צו זייערע בעפולמעכטיגער, די תלמוד-תורות, אַ פּאָר גילדען, די איבעריגע זענען אַזוי פרעך, אז זיי ווייזען זיך שוין נישט מעהר. פערקערט: צווישען דער חברה זענען נאָך פאַראַן אַזעלכע מענשען, וועלכע שיקען שפּעטער אונטער זייערע קאַמעראַדען צו די מלמדים, אז מ׳זאָל זיי צוריקגעבען די געגעבענע שפּענדע און אויב נישט דראָהען זיי מיט מסירות. די איבערגעשראָקענע מלמדים, מורא האָבענדיג פאַר קאָזע, פערזעצען די לעצטע קישעגעס און קומען מיט זייי גוטוויליג דורך...

נאָכמעהר: אין די תלמוד-תורות קומט מען זיך כסדר נאָכפרעגען פון די בעאַרבעטע פירמען, צי די אויסגעצאָהלטע שפּענדען זענען דערהאַלטען געוואָרען און די אָרימע מלמדים מוזען נעבעך נאָך בעשטעטיגען די נישט געשטויגענע פאַקטען, אַ ברירה האָבען זיי, די אויסגעשטעלטע דאָקומענטען און קוויטאַנציעשען זענען דאָך פאָרט זייערע!

אַזוי ארום הוליען די קאָמבינאַטאָרען אויפ׳ן חשבון פון די תלמוד-תורות, בעת די מלמדים און דער איבעריגער פּערסאָנאַל גייען אויס פאַר אַ גראָשען.

ארגוס

Dr. HELLER

ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט, זונטאָג פון 11–2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ראַטעוועט אייער געזונד
קראַנקע אויף רופּטורען (ברוך-קראַנקהייטען)

ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גומי-באַנדאַזשען פון מיין מעטאָדע העלפען ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציעס פון אַלע מינים ברוך-קראַנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאָס אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פּערלעגען ספּעציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע בויך-באַנדאַזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) אָרטאָפּעדישע הייל-גאָרסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אַלע אַנדערע פעהלערן אָרטאָפּעדישע הייל-אַפּאַראַטען אויף פּלאַטפוס.

ספּעציעלע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלען, אויף זשילאַקעס.
- גומי-זאָקן לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אַנשטאַלט פאַר הייל=אָרטאָפּעדיע

אויס לעמבערג
Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (אַלגינסקאַ)
(פּראָנט פּאַרטער), טעל. 177=09 נאָהנט פון לאָדזער פאַבריקס-באַהנהויף

בעמערקונג: דאָס ערשיינען פון די קראַנקע איז אומבעדינגט נויטיג. צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען און דאַנק-בריף.
(אין זגערזש אויף טלאָמאַצקע № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

היינט פרעזענטירען מיר א דראמע פון א פרוי, וואס האט נישט קיין רעכט צו ליבע א. נ.

„שרעכט געליבט"

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און Fox אקטואליטעטען. אנהייב 4,30 נ"מ שבת און זונטאג 12,30 בייט. נעקסטער פראגראם: „רעזערוויסטן-פאראד"

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

קאמוניקאט.

דער זייגערמאכער און יובעליר-אנשטאלט פון **I. SOŁOWEJCZYK**

עגז. פון 1902, מאכט בעקאנט די ב' קליענטען, דאס פון 15-טען ד.ח. האט ער איבערגעטראגען דעם אנשטאלט פון פיעטריקאווער 27

אויף פיעטריקאווער 54.

בעם.: מיט'ן נייעם איינגעמיטער פון בעשעפט פיעטריקאווער 27, האב איך נישט קיין געמיינזאמעס.

ב'קויף און צאהל די העכסטע פרייזען פאר פושטעריע, גאלד און זילבער און פיהר אויס זעמטליכע פאך-ארבייטען.

Dr.
S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענעריש קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 2–8 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ. פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. **H. GUTSTADT**

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

Zachodnia 62 (Śródmiejska 14) tel. 129-52.

נעמט אן פון 11–1 און פון 5–7 נאכמ.

וויכטיג פאר טריקאטאזשניעסק און גאלאנטעריע!

די בעסטע גומי-ליטצען פון דער פירמע

WOLF L. HEPNER

איז צו בעקומען אין פאבריקס-לאקאל

Łódź, Gdańska 18 front, m. 11

דרוש מזכיר

לבית-הספר „יבנה"

בבקשות לפנות עד ה 1 לה' ספטמבר אל לשכת ביה"ס, רחוב צגלנינה 41

Dr. med.
A. Gelbart

CHOROBY CHIRURGICZNE

Południowa 23 tel. 143-31

przyjmuje od 4–7 wiecz.

Dr. med.
IGN. MARGOLIS

אויגען-ארצט

האט זיך איבערגעצויגען און נעמט אן פערזענליך

Piotrkowska 113, tel. 165-17

פון 1–2 און פון 5–7.

וויכטיג פאר שול-יוגענד!

די שענסטע מאטריקולעס

פיינסטע אויספיהרונג

צו 25 גר. שטיק

בעקומט איהר נאר

אין דעם קונסט-פאטאגראפישען אנשטאלט

„POLONJA"

גדאנסקא 31 31

עלעגאנטע

דאמען און הערען

טראגען

לוקסוס-שיך

נור פון

L. ODERBERG

דיפל. צאך-מייסטער

לאדז, פיעטריקאווער 17.

נייעסטע מאדעלען! שעהן און עלעגאנט!

צוגענגליכע פרייזען!

וויכטיג נייעס

פאר לאנג-געקליידעטע בעפעלקערונג!

איהר דארפט שוין נישט טראגען קיין סאנדייט-מלבושים דען איך דער געוועזענער געשעפטס-אנפיהרער פון דער בעוואוסטער פירמע ה. מענדראווסקי האט צוליב זיין אפרייזע נאך ארץ-ישראל ערעפענט א געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים

מיט גוטע בעסטעלטע ארבייט און גאראנטירטע צופרידענהייט אויך פאר נישט טייערע פרייזען ווי סאנדייטער איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער אלערליי יודישע מלבושים אויך גאנצע אויסשטייערס פאר התנים — אויף פערלאנג ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה. געדענקט די אדרעס:

אביגדור ווארטסקי, לאדז

פולנאצנא 5 אין הויף. סאלידע בעדינונג

וויכטיג פאר עלעגאנט געקליידעטע! אין מיין געשעפט ווערט אויסגעפערטיגט מלבושים לויט די נייעסטע פאסאנער.

קאנקורענצלאז, ביליג און שיין

וואשט, פארבט און פוצט כעמיש

אהין שעדליכע מיטלען

די יודישע כעמישע וועשעריי און פארבעריי

„עריקא"

אויף מלינארסקא 2 (ביים ראג בזשעזשינער)

היילט איהר שווינען איערע קליידער, אנצוגען, מאנטלען ווי אויך וועש, גיט זיי אפ צום וואשען, פארבען, רייניגען, פוצען

נאר אויף מלינארסקא 2

פון 1.50 זל. א קלייד	50 גר. א איבער-העמד
„ 4 „ אנ'אנצוג	15 „ א קראגען
„ 75 גר. א סוועטער	גארדינען אויף רעהמען.
„ 1.80 פאסאזירן א קאפעלוש	

קריינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ס'איז פערלוירען געווארען א פינגערל מיט א פאר אויריגלאך, דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוברענגען געגען בעלוינונג פון 40 זל. צום פריזיער פאדזשעטשנא 11. 3532

עס איז פערלוירען געווארען אין א קאנווערט 35 פאטאגראפיעס. ביטע אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו ה. קויאווסקי פיעטריקאווער 115. 3531

אכטונג הענד-זאקען-פאבריקאנטען! איך נעם אן צו מאכען רונד-רענדער צו באטובקעס מיט אונטערשטריקען, פאלודניאווא 59, וו. 5. 3537

ס'ווערט ארויסגעגעבען צו שפולען אויף א קראפט-מאשין, פאלודניאווא 18, וו. 40.

אויף 7-ער און 8-ער מאשינען גיב איך ארויס צו ארבייטען, ווענדען זיך קאנסטאנטינער 6, וו. 18. אויך א סוויטער-ארבייטער נויטיג.

שרייבען שעהן און שנעל לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט דעם בעסטען יודישען בריף מיט די נייעסטע ארטאגראפיע אין פערלויף פון א חודש, אפילו דעם, וואס קען גארנישט. די עלטער שפילט נישט קיין ראליע. נוצט אויס די וואקאציע. די פרייזען זענען נישט טייער. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט רעכענען אין 5 טעג. מיין אדרעס: זאוואדזקא 19, פר. 1. שט.

רעוואלאציע !!! דער רענאמירטער פריזיער-אנשטאלט י. יאקובאוויטש, פיעטריקאווער 60 האט בעשלאסען אויפ'ן זומער-סעזאן צו פערקלענערן די פרייזען. ראזירען 20 גר., שערען 40 גר., דעם קאפ וואשען 30 גר., עלעקטרישער מאסאזש 20 גר., ערשטקלאסיגער מאניקור 70 גר. איילט אלע מאסענווייז צו יאקובאוויטשן.

פרייע פאסטענס

ס'איז נויטיג א קוואליפיצירטע וועשנייהערין אויף פאמארסקא 7, וואהנ. 15, פראנט, 3. שטאק. 3534

נויטיג אנפאנגער, וועלכער האט געארבייט אויף א טריקאטאזש-מאשין, ווי אויך אנ'ארבייטער צו א 7-ער מאשין. 3542 11 Listopada 3/42

נויטיג א יונגעל צום סוויטער-פאך, וועלכער קען שוין עפעס ארבייטען. – פזשעיאזד 55, וו. 4. 3541

עס ווערט געזוכט א יונגעל ביים איינבינדער ווארטסקי, פולנאצנא 5.

א קוואליפיצירטער שטריקער ווערט פון זאפארט געזוכט ביי איזביצקי, דווארסקא 5, וו. 13. 3545

Potrzebna manikurzystka od zaraz w zakładzie fryzjerskim, B. Wajntraub, Piłsudskiego 33.

פערשידענעס

אומזיסטע אינפארמאציעס וועגען רייזעס קיין פאלעסטינע ערטיילט – Wydział Turystyczny Zjednoczenie Bezpartyjnych Żydów, Zawadzka 6, front, I piętro

ס'איז פערלוירען געווארען $^{1}/_{4}$ לאס פון דער ערשטער. צווייטער און 3-טער קלאס נומ. 165045. אפצוברענגען קרוטקא באלוט 11, צום טישלער. 3538

א ראל-מאשין ביליג צו פערקויפען אין גוטען צושטאנד ביי בעכלער. זשידאווסקא 2 2536

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 205-38

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.

ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען.

אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאציע

איז טעטיג א גאנצען מעת לעת

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

א בעראטונג 3 זל.

Poradnia WENEROLOGICZNA

הויט און וועגערישע קראנקהייטען

איז געווארען איבערגעראגען

אויף 2 זשעלאזנא 2

(פיעטריקאווער 47)

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט, זונטאג און הגאות פון 9–2 מיטאג.

א וויזיט 3 זל.

פון 11–1 מיטאג און פון 3–4 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר.

„PRACA"

פרויען-פאך-קורסען ביים פאראיין צו פערשפרייטען פאך-קענטניש צווישען יודישע פרויען

וואלמשאנסקא 21, טעל. 167-15

נעהמט אן איינשרייבונגען אויף פאלגענדע אפטיילונגען: 1) קונסט-שטיקעריי, 2) דאמען-שניידעריי צושניידען, 3) גארסעטען-פאך, 4) הוטען-פוצעריי, 5) וועש-פאך — צושניידען, 6) אגרוּלאציע, 7) מאניקור.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 9—1 און 3—7

Dr. med.
Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

ברוך-קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז. פון דעם איז גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיר בעוואוסטע פראפעסארען.

Dyr. J.Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע לייזדענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צוריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען שראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

און מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די היילבארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטען פאר פערקריממונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, ליטונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע קינסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפיס לויט נייעם-מאדעל.

אכטונג! אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!

ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו. עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך). **אכטונג!**

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק

היערמיט דריק איך אויס עפענטליך מיט גרויס צופרידענהייט מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען ספעציאליסט פאר ברוך-קראנקהייטען דיר. י. ראפאפארט, פון דער ערשטער און איינציגער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט אין לאדז וואלטשאנסקא 10, דעריבער וואס ער האט מיר בעראטעוועט פון פיל גרויסע ברוך-שמערצען, איך האב א סך יאהרען געליטען פון מיין יעהר שווערען פערעלטערטען ברוך, וואס קיין שום פאח האט מיר נישט געקאנט צוריקהאלטען. הײַנט א דאנק זיין מיר פערלעגען אויסגעצייכנעטען ארטאפעד, הייל-באנדאזש, האט ער מיר באמת א וואונדער בעוויזען, איך פיהל מיך אויסגעצייכענט גוט און בין פעהיג צו יעדער ארבייט.

1/6 1944 (—) יוסף ברוך לאזינגער. לאדז, וואלבארסקא 26.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

מאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ —60 „ „ „ „ 4
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ —18 „ „ „ „
איבער דער שטעמפעל 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען געלט פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז ערלויבט זיך דעם איבערצוגעבען טעקסט בייטען און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.